

ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ
ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ & ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

Σίνα 4, 454 44 ΙΩΑΝΝΙΝΑ, Τηλ.: 26510 -74000 ΦΑΞ: 26510 -79286

Διαβάζεται από 2.000 οικογένειες Ζαγορίσιων στην Ελλάδα και σ' όλον τον κόσμο

ΕΤΟΣ ΤΡΙΑΚΟΣΤΟ
ΕΒΔΟΜΟ
ΑΡ. ΦΥΛΛΟΥ 430
ΑΠΡΙΛΙΟΣ
2014

ΚΩΔΙΚΟΣ 092571

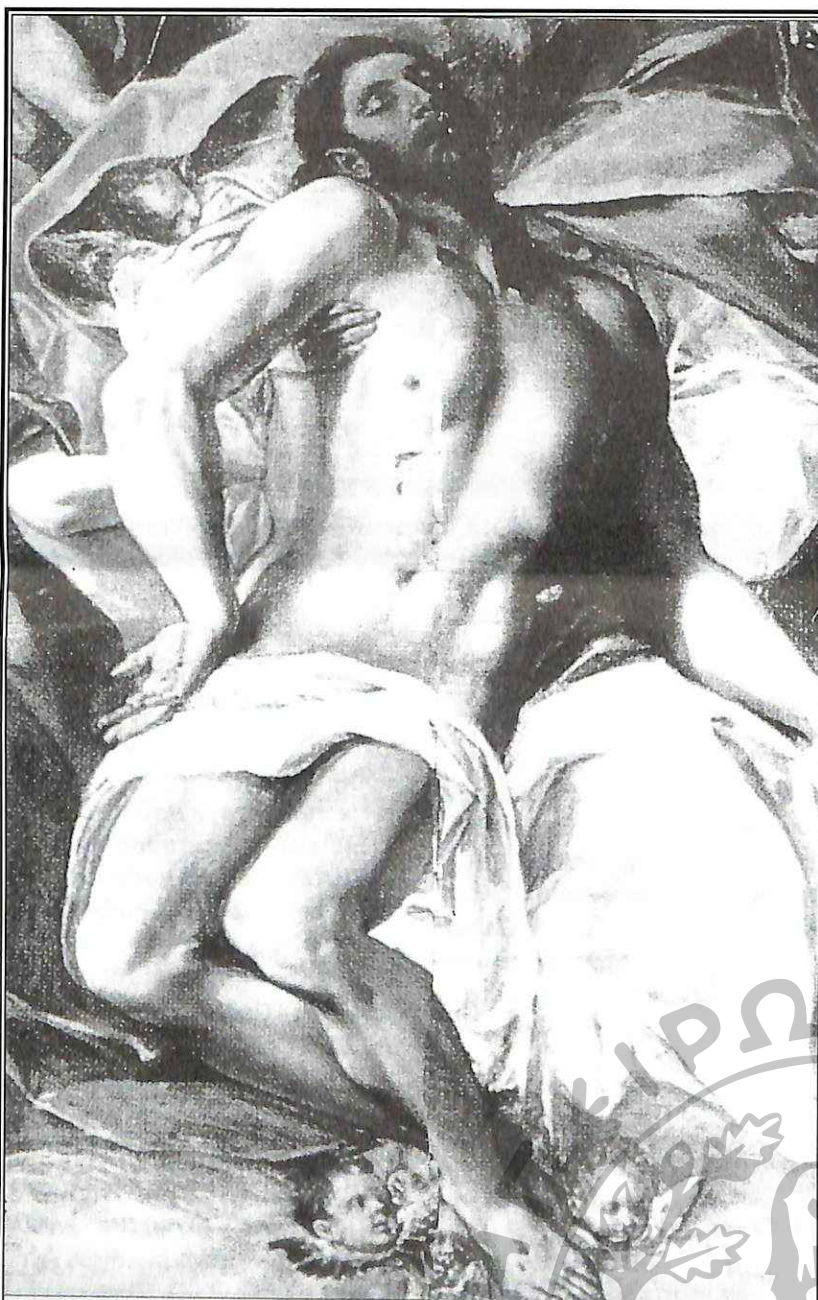
ΤΟ ΘΕΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΔΡΑΜΑ

ΤΟ ΠΑΣΧΑ είναι η πρώτη από τις δυο μεγάλες γιορτές της Χριστιανοσύνης· η άλλη είναι τα Χριστούγεννα. Οι θρησκευτικές τελετουργίες διαρκούν όλη τη Μεγάλη Εβδομάδα, από την Κυριακή των Βαΐων ως την Κυριακή της Λαμπρής, και συναποτελούν ένα ολοκληρωμένο «δράμα», με είσοδο, πάθη, «μιμήσεις πράξεων», λυρικά μέρη, κορύφωση και κάθαρση. Ένα τελετουργικό που αναπαριστάνει το θείο δράμα και βρίσκεται σε ανταπόκριση με το δράμα των ανθρώπων. Μέσα από τις τελετουργίες οι πιστοί φτάνουν στον εξαγνισμό και τη λύτρωση των ζώντων, και στην Ανάσταση των νεκρών, όπως το περιγράφει ο σύντομος πασχαλινός ύμνος, ο χαρούμενος και θριαμβικός, που ψάλλεται τη στιγμή που ακούεται ο «καλός λόγος»:

*Χριστός ανέστη εκ νεκρών
θανάτω θάνατον πατήσας
και τοις εν τοις μνήμασι
ζώνην χαρισάμενος.*

Θυμίζουμε ότι η παραδοσιακή βυζαντινή εικονογραφία παριστάνει την Ανάσταση ως «εις Άδου κάθοδον» του Χριστού, όπου ο αναστάς απλώνει το χέρι στον Αδάμ, για να τον σηκώσει και να ελευθερωθεί από τα δεσμά του θανάτου. Η άλλη παράσταση, που σχεδόν έχει πια επικρατήσει και παριστάνει τον Κύριο να υψώνεται πάνω από τον τάφο, κρατώντας μάλιστα ένα λάβαρο, αυτή έχει δυτική προέλευση και είναι προϊόν της αναγεννησιακής ζωγραφικής.

Αλλά καθώς οι τελετουργίες της Μ. Εβδομάδας συμπίπτουν με την ωραιότερη εποχή, την Άνοιξη, το θείο δράμα φαίνεται να ανταποκρίνεται επιπλέον στα πάθη και στην ανάσταση της ίδιας της Φύσης. Όμως

Ω γλυκύ μου έαρ... Κεντρική λεπτομέρεια του πίνακα του Γκυόττο
«Η Αγία Τριάδα», 1577-79. Μαδρίτη, Μουσείο Πράδο.

αυτό θα μας πήγαινε μακριά και θα μας έβγαζε έξω από την αρμοδιότητα και τα όριά μας. Πάντως, φαίνεται πως αυτός είναι ο λόγος που συνδέονται με τα Πασχαλόγιορτα και πολλά έθιμα που διατηρούνται ως σήμερα, παρά την πλήρη σχεδόν αστικοποίηση της ζωής, και τους δίνουν ιδιαίτερο χρώμα. Τα κυριότερα από αυτά είναι τα κόκκινα αυγά και ο οβελίας. Αλλά κατά τόπους διατηρούνται και άλλα έθιμα, όπως οι «αγερμοί» του Λαζάρου, το «μοιρολόγι της Παναγίας», τα βεγγαλικά κ.λπ.

Από όλα αυτά προκύπτει η αντίληψη ότι «το Πάσχα είναι για την εξοχή». Ποιος μπορεί να διαφωνήσει; Το βεβαιώνουν όλα τα μεγάλα αστικά κέντρα, που αρχίζουν να ερημώνονται από τα μέσα της Μ. Εβδομάδας: επιστροφή στη Φύση, που, Άνοιξη καθώς είναι «ήγυρε την καλή και τη γλυκιά της ώρα»· αλλά και επιστροφή στις πατρογονικές ρίζες για πάρα πολλούς από τις χιλιάδες των αστών.

Λέγεται ακόμη πως το Πάσχα είναι η καθαυτό ελληνική γιορτή. Μόνο που δεν πρόκειται για αλήθεια αυταπόδεικτη. Και εν πάση περιπτώσει, πώς την εννοούμε και ποια είναι τα κύρια χαρακτηριστικά της; Θα τα αναζητήσουμε διερευνώντας και διαπιστώνοντας πώς παρουσιάζονται τα «Πασχαλόγιορτα» στην ελληνική λογοτεχνία. Όχι στην ποίηση, που συχνά έχει τη δυνατότητα να υπερβαίνει τα πράγματα, αλλά στο διήγημα, και μάλιστα το ρεαλιστικό, αφού αυτό υποτίθεται ότι αποδίδει την πραγματικότητα: τα καθ' ημάς.

(Από το επετειακό ένθετο «7 ημέρες» της «Καθημερινής» Απριλίου 2003).

Σ' όλους τους Ζαγορίσιους και τους φίλους μας
ΚΑΛΟ ΠΑΣΧΑ και ΚΑΛΗ ΑΝΑΣΤΑΣΗ στα χωριά μας
Το Δ.Σ. της ΙΛΕΖ

Χρονογράφημα

Απρίλης και Πάσχα
(Ένα δίδυμο, χέρι-χέρι)

Σταύρου Συκιώτη

Η εικονογράφηση του μήνα Απριλίου και του ζωδιακού του συμβόλου, του Ταύρου, στο εικονογράφημα ημερολόγιο Bedford Hours, περ. 1425. Λονδίνο, Βρετανικό Μουσείο. (Καθημερινή 1-4-2001).

έχει φιλιά στα χείλη».

Η πρώτη μέρα, κάθε μήνα, ξεκινάει, πάντα, μ' ένα δικό της γνώρισμα, έτσι για να κάνει αντιληπτή την παρουσία του μήνα. Τα «Μαρτίτσα» του ο Μάρτη, τα «ψέματα» ο Απρίλης. Τη μέρα αυτή, το «ψέμα» ηθικά ανεπίτρεπτη συμπεριφορά, έχει την τιμητική του και την πανηγυρική του έκφραση, φυσικά καλαμπουριστική, είναι «ψεύτικο» το ψέμα.

Αρκετά για το πρώτο...δίδυμο. Καιρός να ασχοληθούμε και με το δεύτερο: το Πάσχα, που σχεδόν μονοπωλεί, πάντα, ο Απρίλιος, όπως ο Μάρτης την Εθνική μας γιορτή της 25ης Μαρτίου, του Ευαγγελισμού.

«Ιδού, αναθαίνωμεν εις Ιεροσόλυμα και παραδοθήσεται ο Υιός του Ανθρώπου καθώς γέγραπται περί αυτού...».

Η νεκράνάσταση του Λάζαρου και η Κυριακή των Βαΐων αποτελούν την αφετηρία των κυρίως εορτών του Πάσχα. Η πορεία του Ιησού Χριστού προς τον Σταυρικό θάνατο και η πανηγυρική Ανάστασή Του την

ζουν αναμφίβολα, τον κάθε άνθρωπο, ψυχικά και συναισθηματικά, ανάλογα με τον βαθμό της θρησκευτικότητάς του. Και όχι μόνο. Όλη αυτή η πασχαλινή περίοδος, που αναφέρουμε, επηρεάζει, γενικότερα, ολόκληρη τη ροή της ζωής μιας ομοιογενούς κοινωνίας, μικρής ή μεγάλης.

Φυσικό εξάλλου να τονιστεί πως γύρω από το εορτολόγιο του Πάσχα, που περιέχει πλούσια Υμνολογία, ποικίλες εκκλησιαστικές παραστάσεις κλπ, έχει αναπτυχθεί μεγάλος πλούτος Λογοτεχνικών κειμένων εικαστικών έργων και ατέλειωτης λαογραφίας που παρουσιάζουν συνήθειες και συμπεριφορές των ανθρώπων που συμμετέχουν στις τελετές των εκκλησιών και διανθίζουν την καθημερινότητά τους ή την κοινωνική του ζωή με παραδοσιακά δρώμενα.

Αναφέρουμε, ιδιαίτερα, τον αποκαλούμενο «Άγιο των Γραμμάτων» Αλέξ. Παπαδιαμάντη, ο οποίος ποικιλοτρόπως αναφέρεται στις μέρες του Πάσχα, στα γλαφυρά του διηγήματα.

Η «Δεύτερη Σελίδα», που είναι έτοιμη, για το «Χριστός Ανέστη» στο πρώτο δεκάημερο του Απρίλη, εκφράζει τις ευχές της σ' όλους τους Ζαγορίσιους και φίλους του Ζαγοριού, για χαρούμενες Πασχαλιάτικες γιορτές, ανοιξιάτικους οριζώντες στη Σκέψη και την καρδιά μας, και κλείνει με το προσκλητήριο του Διονύση Σολωμού για ένα ομαδικό ψαλμό της Ανάστασης, το «Χριστός Ανέστη».

Η Ημέρα της Λαμπρής

Χριστός Ανέστη! Νέοι, γέροι και κόραις.

Όλοι, μικροί μεγάλοι, ετοιμαστείτε

Μέσα 'ς ταις εκκλησίαις ταις δαφνοφόραις

με το φως της χαράς συμμαζώχτητε

Ανοιξέτε αγκαλιάς ειρηνόφωρες

Ομπροστά 'ς τους Αγίους, και φιληθείτε

Φιληθείτε γλυκά χείλη με χείλη, Πέστε «Χριστός Ανέστη» Εχ' θροί και φίλοι».

Ο φοβερός Απρίλης του 1941

Αναδρομές

Συμπληρώνονται τρία χρόνια από την 6η Απριλίου του 1941, τότε, που το Έθνος μας σύσσωμο έδινε ένα δύσκολο αγώνα εναντίον των Ιταλών στην Αλβανία μεταφέροντας περιφανείς νίκες στα πεδία των μαχών, οι Γερμανοί εξαπέλυσαν τους μύδρους του πολέμου εναντίον της χώρας μας για να κάμψουν το ηθικό των Ελλήνων μαχητών βγάζοντας τους συμμάχους τους Ιταλούς από τη δυσχερή θέση, στην οποία βρίσκονταν.

Την αποφράδα εκείνη μέρα, που οι Έλληνες και μαζί τους όλοι οι ορθόδοξοι λαοί των Βαλκανίων περίμεναν να γιορτάσουν το Πάσχα, τελείως απρόσμενα μετά από σφοδρό βομβαρδισμό σε όλη τη γραμμή των οχυρών της Ανατολικής Μακεδονίας, την οποία υπερασπιζόνταν εξήντα χιλιάδες Έλληνες στρατιώτες, οι Γερμανοί υπερέχοντας σε στρατό και πολεμικά μέσα όρμησαν να κατακτήσουν τη χώρα μας.

Η Ελλάδα —όπως πάντα— αντέταξε και πάλι ηρωική άμυνα. Οι γενναίοι μας υπερασπιστές ανέτρεφαν όλες τις λυσώδεις Γερμανικές επιθέσεις. Επί τρεις ημέρες και νύχτες κάτω από λίαν δυσμενείς συνθήκες, άυπνοι και χωρίς φαγητό τα έδιναν όλα για τον αγώνα χάνοντας μόνο τρία οχυρά και αν δεν πλαγιόβαλινον από τη Γερμανική τεθωρακισμένη Μεραρχία, που στις 9 Απριλίου, μέσω του Γιουγκοσλαβικού εδάφους, πέρασε φθάνοντας έξω από τη Θεσσαλονίκη, τα οχυρά δεν θα έπεφταν. Αλλά η στρατιωτική ηγεσία της χώρας μας, ύστερα από αυτήν την εξέλιξη αναγκάστηκε να υποχωρήσει υπογράφοντας συνθηκολόγηση για ν' αποφύγει άσκοπες θυσίες.

Για τη γενναία αυτή αντίσταση των Ελλήνων μαχητών στα οχυρά του Ρούπελ οι Γερμανοί εξέφρασαν το θαυμα-

σμό τους και απέδωσαν τις δέουσες τιμές, πράξη, που απέδειξε σ' όλη την ανθρωπότητα το μεγαλείο της Ελληνικής φυλής και το υπέροχο σθένος των Ελλήνων μαχητών. Ακριβώς αυτή την ηρωική άρνηση της Ελλάδας απέναντι στη βία και το φασισμό έρχεται σήμερα να μας θυμίσει η θλιβερή εκείνη επέτειος για την ανθρωπότητα η ηρωική για μας τους Έλληνες 6η Απριλίου 1941. Οι ματωμένες και δύσκολες εκείνες μέρες του Πάσχα του 1941, που ημερολογιακά συμπίπτουν και φέτος με τις μέρες της Μ. Εβδομάδας, δεν πρέπει να ξεχνιούνται ποτέ από τους Έλληνες, που η πατρίδα μας ανέβαινε μόνη της το δικό της Γολγοθά ημέρες του Πάσχα.

Όμως ύστερα από το Γολγοθά έρχεται και η Ανάσταση. Αυτό ας το γνωρίζουν όπου γης Χριστιανοί. Και θεωρώ πολύ επίκαιρο να παραθέσω στη συνέχεια ένα απόσπασμα από το πολεμικό χρονικό του Γιάννη Μπεράτη «Το πλατύ ποτάμι» (σελ. 316) που αναφέρεται στα γεγονότα εκείνα της 6ης Απριλίου, από τη Γερμανική Επίθεση.

«Όταν έφθασα στο Μπατόνι, βρήκα δύο γράμματα της μητέρας μου και ένα του πατέρα μου απ' την Αθήνα. Στο πρώτο, η μητέρα μου έγραφε:

«Παιδί μου, αγαπημένο. Η Γερμανία μας εκήρυξεν σήμε-

ρον τον πόλεμον. Ο Θεός κι η Παναγία μαζί μας, παιδί μου, Χθες, ημέρα αγωνίας και λύπης μεγάλης. Όταν το πρωί εξυπνήσαμεν, των σειρήνων ο ήχος ήταν διαφορετικός. Δεν ηξεύραμε το διατί. Ύστερα εμάθαμε την κήρυξιν του πολέμου φαντάζεσαι. Ο κόσμος

Του ΣΑΒΒΑ ΘΕΟΔΩΡΟΥ

εξεχύθη εις τους δρόμους και εφώναζε. Θα πολεμήσουμε, θα νικήσουμε. Η Παναγία δεν θα μας εγκαταλείψει».

Και στο δεύτερο «Σήμερα με το μπαμπά επήγαμεν εις την εκκλησίαν. Ήταν οι χαιρετισμοί. Παρεκάλεσα την Παναγία να σε φυλάει παιδί μου». Και σ' ένα πορτοκαλί επιστολικό δελτάριο, από κείνα που 'χανε τυπωμένη στη μια τους άρκη την Παναγία με το βρέφος, ο πατέρας μου έγραφε: «Σου εύχομαι την ερχομένην ανάστασιν του Χριστού να εορτάσωμεν την νίκην του Ελληνικού Έθνους εναντίον της βαρβαρότητας του σκότους».

Είχα αποτραβηχτεί μακριά από τους άλλους και τα διάβαζα και τα ξαναδιάβαζα αυτά τα γράμματα που δεν ξέρω γιατί, μου θυμίζανε τόσο πολύ τις τελευταίες μέρες της αγωνίας του Βυζαντίου».

Εδώ μια παράξενη ατμόσφαιρα βασιλεύει, γιομάτη

αβεβαιότητα, αναμονή και μουγκαμάρα. Το πιο παράξενο ήτανε ότι το Σώμα εξακολουθούσε να δίνει φύλλα πορείας σε διάφορους αξιωματικούς για να παρουσιαστούν στις μονάδες της γραμμής, ενώ μέσα μας όλοι αναρωτιόμαστε αν θα την βρει πια εκεί τη μονάδα του όταν θα έφθανε.

Γύρω μας τα διάφορα γραφεία τακτοποιούσανε σωπηλά, τα αρχεία τους, αν και καμιά ακόμη διαταγή για μετακίνηση δεν είχε καθαρά διατυπωθεί. Δεν ξέραμε καθόλου καλά τι γίνεται στο Μακεδονικό, μα και ο πιο ανίδεος από στρατηγική καταλάβαινε πως η τωρινή μας παράταξη στην Αλβανία δεν ήταν πια δυνατόν να διατηρηθεί, κι ότι, οπωσδήποτε, θα γινόταν κάποια σύμπτυξη και κάποια νέα διάμορφωση του Μετώπου. Ήταν βραδάκι, θυμάμαι, κι είχαμε ανάψει τη λάμπα, όταν ο Κρικέλης, ο υπολοχαγός του Τρίτου Γραφείου Επιχειρήσεων, άνοιξε αργά την πόρτα, κοντοστάθηκε, μας κοίταξε εμάς τους πέντ' έξι που καθόμαστε γύρω από το τραπέζι, μ' ένα βαρύ βλέμμα, κούνησε το κεφάλι του, και με τόση χαμηλή φωνή σα να μίλαγε στον εαυτό του, μας ανάγγειλε την πτώση της Θεσσαλονίκης».

Ίσως δε θάπρεπε τέτοιες χρονιάρες μέρες να θυμούμαστε αυτά τα θλιβερά γεγονότα. Όμως η συγκυρία κάποιων παρόμοιων καταστάσεων μας υποχρέωνε να είμαστε σε διαρκή εγρήγορση, γιατί αν θέλουμε να ζούμε ειρηνικά δεν πρέπει ποτέ να ξεχνούμε τις συμφορές μας του πολέμου.

Για νάσαι γαλανός ο ουρανός της Πατρίδας μας θα πρέπει να φέρνουμε πάντα στο νου μας το ματωμένο εκείνο πρωινό της 6ης Απριλίου του 41 και πως «για να επιβιώσουν τα περισσότερα της Ειρήνης πρέπει να εξαφανιστούν για πάντα τα γεράκια του πολέμου».

ΤΑ ΜΗΝΥΜΑΤΑ
ΤΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ

Η Ανάσταση του Θεανθρώπου είναι ένα χαρμόσυνο γεγονός για τη Χριστιανοσύνη, αλλά παράλληλα είναι και μια διαδικασία εσωτερικής αναγέννησης του ανθρώπου που σηματοδοτεί την αισιόδοξη πλευρά της ζωής.

Η χώρα μας ανεβαίνει το δικό της Γολγοθά και οι πολίτες βιώνουν τα δικά τους πάθη...

Να αντλήσουμε όλοι μας τα μηνύματα της Ανάστασης και να μετουσιώσουμε σε πράξεις με συλλογική προσπάθεια, με πίστη και διάθεση δημιουργίας ενός καινούργιου κόσμου.

Το Πάσχα της Χριστιανοσύνης, στέλνει το μήνυμα ότι μετά το Γολγοθά έρχεται η Ανάσταση!

Ας στεριώσει στην ψυχή όλων των συμπατριωτών μας η ελπίδα και η διάθεση, για να βαδίσουμε όλοι μαζί σ' ένα καλύτερο αύριο για τον τόπο μας και τον Λαό μας!!!

Ρούλα Ευθυμίου

Μας τελείωσε κι ο Μάρτης! Και υποδεχτήκαμε τον «...Ξανθό Απρίλη» με τα λούλουδα, τις ευωδιές και τα χαρωπά χρώματα της Φύσης. Αέναο το κυκλογύρισμα του ετήσιου χρόνου κι αδιάκοπη η σκυταλοδρομία των δώδεκα μηνών στη διαδοχή τους. Πότε έρχονται, πότε φεύγουν και ξανάρχονται; Έλα ντε! Αιώνια η συμπόρευση του χρόνου και της ζωής!

Στο χωρίς τέλος χρονοκυκλογύρισμα, ήταν φυσικό και αναγκαίο, οι άνθρωποι να μορφοποιήσουν και ταυτοποιήσουν το χρόνο, από την αρχαία Ελληνική και Ρωμαϊκή εποχή. Έπρεπε να υπάρχει χρονικός προσδιορισμός των γεγονότων, της καθημερινότητας της ανθρώπινης ζωής. Έτσι, κάθε μήνας έχει τα δικά του γνωρίσματα και τη δική του ιστορία. Τα γράψαμε, σχετικά, στο προηγούμενο φύλλο του «Ζαγοριού μας» για τον Μάρτη. Η σειρά τώρα, του Απρίλη.

Όλοι οι μήνες του έτους, σχετίζονται με το καθιερωμένο Ρωμαϊκό Ημερολόγιο, καθώς και με κάποια θεότητα του Δωδεκάθεου. Έτσι, ο Απρίλης, που στο Λατινικό ονομαζόταν «Aprilis» είναι παράγωγος του λατινικού ρήματος *aperio*, που σημαίνει «ανοίγω» μια και μεταφορικά ο Απρίλης μήνας είναι η καρδιά της Άνοιξης και «ανοίγει τα σωθικά» της Φύσης, για να γεμίσει κάθε γήινη γωνιά με ποικίλα χρωμολούλουδα, λαμπερά φυλλώματα και χαδιάρες αέρινες αύρες. Αφιερωμένος —πού αλλού— στη θεά της ομορφιάς και του Έρωτα, την Αφροδίτη, που είναι και θεά της γονιμότητας.

Αναμφίβολα, η περίοδος αυτή της Άνοιξης, είναι μια ουσιαστική χρονική αλλαγή στη ζωή μας, από τη χειμερινή στην Ανοιξιάτικη και Καλοκαιρινή.

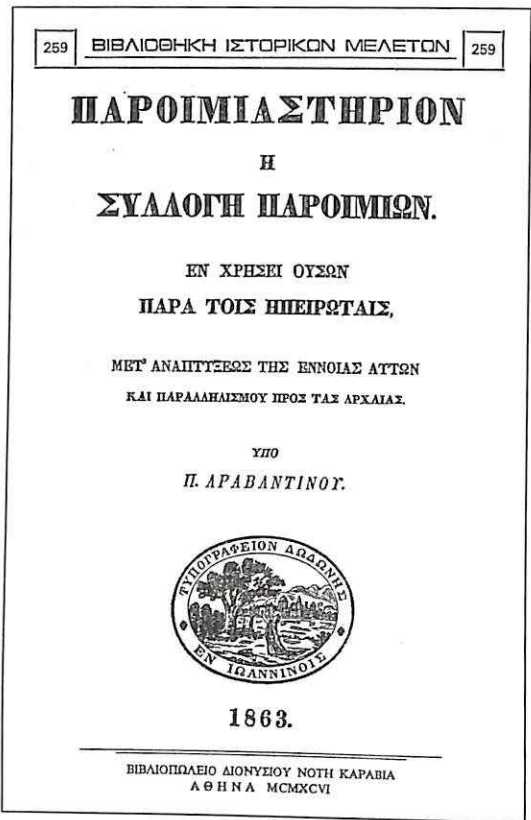
Η καιρική αυτή αλλαγή, μεταβάλλει και την ψυχολογία μας, έτσι ώστε η καθημερινότητά μας, το περιβάλλον, η σκέψη και η διάθεσή μας να έχουν μιαν έκφραση χαράς, έρωτα, ποιήσης. Μας το λέει ο ποιητής Ιωάν. Πολέμης:

«Χαρά στον που μπορεί να ζει / μεσ' τους ανθούς τ' Απρίλη / κι έχει αγάπη στην καρδιά / κι

ΤΟ «ΠΑΡΟΙΜΙΑΣΤΗΡΙΟΝ» ΤΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΑΡΑΒΑΝΤΙΝΟΥ

Ο Παναγιώτης Αραβαντινός γεννήθηκε στην Πάργα το 1809 και πέθανε στα Γιάννινα το 1870. Απ' το 1832 ως το 1838 δουλεύει σαν δάσκαλος στα Γιάννινα και ξαναδιδάσκει απ' το 1840 ως το 1846 στην Καπλάνειο Σχολή. Μετά το 1846 ασχολείται με το εμπόριο και την συγγραφή. Ανήσυχο πνεύμα που βρίσκει στα Γιάννινα (πρώτα στ' άρματα, στα γρόσια και στα γράμματα) ευρύ πεδίο έρευνας και συγγραφής. Συλλέγει και αποταμιεύει και χαρακτηρίζεται «λόγιος». Στο «Παροιμιαστήριον» στο προοίμιο ξεκινάει με την φράση: «Ο αναλόγως της δυνάμεως αυτού εργαζόμενος προς ανακάλυψιν και αποταμίευσιν οίωνδηποτε σπουδαίων προϊόντων της του έθνους του παραγωγής, εκτελεί χρέος ιερόν». Η εργογραφία του Π. Αραβαντινού ξεπερνάει τις 15 εκδόσεις και μεταξύ αυτών: α) Χρονογραφία της Ηπείρου β) Χωρογραφία της Ηπείρου γ) Ιστορία Αλή Πασά δ) Συλλογή δημοτικών τραγουδιών ε) Βιογραφική συλλογή λογίων της τουρκοκρατίας. Έτσι απαραίτητα ο Π. Αραβαντινός ασχολείται και με το Ζαγόρι. Ψάχνει για αρχεία, για έγγραφα, για κώδικες. Συλλέγει μνήμες υπερηλίκων. Στη συλλογή λογίων της τουρκοκρατίας παρελαύνουν δεκάδες Ζαγορίσιοι άνθρωποι των γραμμάτων. Στους καταλόγους συνδρομητών των βιβλίων του επίσης δεκάδες φιλόμουσοι Ζαγορίσιοι. Ο Π. Αραβαντινός προηγείται του δικού μας ιστορικού Ιωάννη Λαμπρίδη. Μεταξύ των δύο ιστοριογράφων υπάρχουν πολλές αντικρουόμενες πληροφορίες, που οδήγησαν σε πλάνες τους επόμενους συγγραφείς. Αρκετά ζητήματα παραμένουν άλυτα μέχρι σήμερα. Ο Λαμπρίδης ανασκευάζει πολλές πληροφορίες του Αραβαντινού, χωρίς τελικά να γνωρίζουμε σήμερα ποια είναι η αλήθεια. Εκείνο που έχει σημασία είναι ότι ο Λαμπρίδης εμφανίζει τις πηγές της ιστοριογραφίας του.

Επανερχομαι στο «Παροιμιαστήριον» το οποίο είναι έτοιμο το 1861, όπως προκύπτει απ' το προοίμιο του ίδιου του Π. Αραβαντινού. Το βιβλίο τούτο τυπώθηκε στα Γιάννινα το 1863 στο «ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΔΩΔΩΝΗΣ». Το τυπογραφείο ιδρύθηκε απ' τον μεγάλο σχολάρχη της Ζωσιμαίας Σχολής Αναστάσιο Σακελλάριου απ' το Βραδέτο Ζαγορίου, γαμπρό στο Καπέσοβο Ζαγορίου. Η σύζυγός του Χάιδω Τζαμπαλέξη είχε αδέρφια τον Αλέξιο και τον Πέτρο Ζαβαλέξη (Τζαμπαλέξη) πλούσιους εμπόρους στο Τεκούτσιο της Μολδαβίας. Η ιδέα ιδρύσεως τυπογραφείου ανήκει στον Αναστάσιο Σακελλάριο και την είχε υποβάλει στον Νικόλαο Ζωσιμά, που την δέχτηκε ασμένως. Όμως το 1842 πέθανε ο Νικόλαος Ζωσιμάς και η ιδέα του Αναστάσιου Σακελλάριου ελλείψει χρηματοδότη εγκαταλείπεται. Το 1857 ο Αναστάσιος Σακελλάριος,

μετά τις διενέξεις με τους ελεοφάγους των Γιαννίνων (οι αρχόντοι τρων' τα λάσσα κι οι φτωχοί νουρές 'πο πράσσα – Ιωάννης Λαμπρίδης) ξαναδιορίζεται στη Ζωσιμαία Σχολή και ξυπνάει πάλι η ιδέα ίδρυσης τυπογραφείου. Συνεννοείται με τους πλούσιους γυναικαδέρφους του Αλέξιο και Πέτρο Τζαμπαλέξη για χρηματοδότηση του τυπογραφείου. Παραγγέλθηκε όντως και έφτασε στα Γιάννινα. Το 1860 εκδίδεται και το σχετικό φερμάνι για άδεια λειτουργίας του τυπογραφείου κι απ' το 1861 αρχίζει να τυπώνει. Ο Π. Αραβαντινός στο βιβλίο του «Βιογραφική συλλογή λογίων της τουρκοκρατίας» σκιαγραφεί σε αρκετές σελίδες την προσφορά στην παιδεία του σχολάρχη Αναστασίου Σακελλάριου του «φωτοπαρόχου άνδρα της Ηπείρου».

Στο «Παροιμιαστήριον» και στο τέλος του βιβλίου υπάρχει ο «Κατάλογος των φιλόμουσων συνδρομητών». Τούτο είναι θέμα έρευνας, δηλαδή οι εκδότες εισέπρατταν τις συνδρομές και μετά τύπωναν το βιβλίο ή εξασφάλιζαν υποσχέση αγοράς και μετά τύπωναν. Στον κατάλογο του παροιμιαστήριου του Αραβαντινού πλην των άλλων σημειώνεται: «ΟΙ ΕΝ ΤΕΚΟΥΤΣΙΩ ΒΛΑΧΙΑΣ: Οι άρχοντες Αλέξιος και Πέτρος Αναστασίου, ιδρυταί του τυπογραφείου Δωδώνης, ίνα διανεμηθώσι δωρεάν εις τα χωρία Ζαγορίου. Σώματα 50». Πρόκειται για τους Καπεσοβίτες γυναικαδέρφους του Αναστασίου Σακελλάριου. Κι αμέσως παρακάτω στο παροιμιαστήριο: «ΟΙ ΕΝ ΚΑΠΕΣΟΒΩ: Χρυσή Γ. Πασχάλη διά την ιδρυθείσαν σχολήν των αδελφών Σχολή Καπεσόβου έχει δυο χρόνια λειτουργίας, δηλαδή 1861-1863. Ο κατάλογος του

παροιμιαστήριου ξεκινάει με συνδρομητές Ιωαννίνων και διαβάζω πέντε προξένους που θ' αγοράσουν 21 σώματα. Ακόμα είκοσι συνδρομητές μαθητές της Ζωσιμαίας Σχολής απ' τους οποίους δεκάξι είναι Ζαγορίσιοι. Επίσης απ' το Σκαμνέλι Ζαγορίου 14 συνδρομητές, απ' το Βραδέτο 3, απ' την Ξάνθη 25 (αρκετοί Γιαννιώτες και Ζαγορίσιοι), απ' το Βουκουρέστι 23, απ' την Τρίκκη Θεσσαλίας 26, απ' την Καρδίτσα 19. Συνολικά απ' τον κατάλογο προκύπτει ότι παραγγέλθηκαν 368 σώματα του βιβλίου. Προηγούνται δεσποτάδες κι αρχιμανδρίτες κι ακολουθούν καθηγητές και ελληνοδιδασκαλοι. Μεγάλη μερίδα πάει σε Ζαγορίσιους. Στο Βουκουρέστι πάνε 51 σώματα, στην Ξάνθη 28, στην Αθήνα 34. Σημειώνω ακόμα συνδρομητές απ' την Άρτα, το Μέτσοβο, το Δέλβινο και χωριά των Αγράφων.

Ο Π. Αραβαντινός το 1863 είναι ήδη φτασμένος «λόγιος» απ' το μέχρι τότε συγγραφικό και συλλεκτικό έργο του. Η δίψα για μάθηση οδήγησε τους συνδρομητές στην αγορά του «Παροιμιαστήριου» και μεταξύ αυτών αρκετούς Ζαγορίσιους. Ίσως στην εποχή μας το «Παροιμιαστήριον» να θεωρείται ήσσονος σημασίας, γι' αυτό μεταφέρω ότι γράφει ο Π. Αραβαντινός στο προοίμιο: «Ότι δε μεταξύ των τοιούτων νοερών προϊόντων συγκαταλέγονται και αι εθνικαί παροιμιαί, καταδεικνύεται τούτο ζωηρότερον εκ της προθυμίας, μεθ' ης τοσοῦτοι των σοφών ημετέρων προγόνων επελήφθησαν της συλλογής κ αι ερμηνείας των Ελληνικών παροιμιών, θεωρήσαντες φιλοσοφικόν αντικείμενον το τοιούτον έργον». Κι ακόμα απ' τον Αριστοτέλη: «Αι παροιμιαί παλαιάς εισί φιλοσοφίας εγκαταλείμματα, περιωθέντα διά συντομίαν και δεξιότητα».

Οι παροιμίες είναι καταχωρημένες αλφαβητικά ανάλογα με το πρώτο γράμμα και φτάνουν τις 1962. Μετά τις παροιμίες ακολουθούν 71 «Ρητά εξηγμένα εκ της Αγίας Γραφής, άτινα ο χυδαίος μετήγαγεν εις παροιμώδεις εκφράσεις» π.χ. τράπεζες: εν τη παλάμη και ούτω βοήσωμεν. Φορολογούμενος - Ξίφει τελειούται. Κεφαλλονιά - Ουκ έχει που την κεφαλήν κλίνει. Λίστα Λαγκάρντ - Χαίρε βάθος αμέτης, Κλεισούρας, Ζαγορίου και Κόνιτσας, των περιοχών αυτών, είναι πολύ χρήσιμα στις μέρες μας. Και τελειώνει η συλλογή του Π. Αραβαντινού με 51 «Δημώδη φρασίδια έχοντα παροιμώδη μεταφοράν», όπως: Τρόικα- Αδειασέ μας τον τόπον. Ανεργία - Δος του πέντε νάχη δέκα. Μέρκελ - Είπα και ελάλησα. Σαμαράς - Μέσαις άκραις. Τσίπρας - Σπαθί ξεγυμνωμένο.

Τελειώνω κι εγώ ο υπογράφων - Και υπερυψούται.

Απόστολος Ντιναλέξης

Δημιουργείται «Οικομουσείο Ποταμού Αώου» από τους δήμους Ζαγορίου, Κόνιτσας, Πρεμετής και Κλεισούρας

Ο Αώος ποταμός πηγάζει από τον Εθνικό Δρυμό της Βάλια Κάλντα διασχίζει την πεδιάδα της Κόνιτσας και εκβάλλει στην Αδριατική θάλασσα, αφού διασχίσει περιοχές και πόλεις της Αλβανίας. Στις μέρες μας ο Αώος είναι ένα ποτάμι από τα λίγα ποτάμια, όπου διατηρείται η αρχέγονη εικόνα του «άγριου ποταμού» και φιλοξενεί σπάνια είδη ζώων και φυτών και μεγαλειώδη τοπία. Πρόκειται για ποτάμι, που κρατά ακόμα και σήμερα όλα εκείνα τα χαρακτηριστικά, όπως ήταν και πριν από αιώνες.

Κυλά τα καθαρά και γάργαρα νερά του ανάμεσα από τους σημαντικότερους ορεινούς όγκους της Βόρειας Πίνδου, διασχίζει ορεινές κοιλάδες και τροφοδοτείται από πλήθος παραποτάμων, όπως το Αρκουδόρεμα της Βάλια Κάλντα, ο Καταρράκτης και ο Ρασενίτης. Στον κάμπο της Κόνιτσας και μέχρι το Τεπελένι της Αλβανίας, συμπεριλαμβανοντας και τους ποταμούς Βοϊδομάτη και Σαραντάπορο καθώς και τα Μαστοροχώρια της Κόνιτσας.

Η δημιουργία του Οικομουσείου του ποταμού Αώου, βασίστηκε σε ήδη υπάρχουσες επιστημονικές μελέτες, σε επιτόπια έρευνα, καθώς και σε μαρτυρίες κατοίκων της περιοχής και πάντα σε στενή συνεργασία με την τοπική κοινότητα.

Μέσα από τη διαδικασία αυτή επιλέχθηκαν τέσσερις βασικές θεματικές διαδρομές:

«Ο Αώος και ο άνθρωπος», «Οι δρόμοι και η διάσχιση του χώρου», «Οι καρποί της γης του Αώου» και «Το νερό κι ο τόπος». Μέσα από τις διαδρομές αυτές, ο επισκέπτης του οικομουσείου θα έχει τη δυνατότητα να επισκεφθεί, να περιηγηθεί και να ανακαλύψει τα ιδιαίτερα πολιτισμικά και περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά του τόπου αυτού.

Η διαδρομή «Ο Αώος και ο άνθρωπος» αναφέρεται στη συνάπξη της φύσης και των κατοίκων στην περιοχή, καθώς και στο πώς διαχρονικά λειτούργησαν οι κοινωνίες, οι οποίες στηρίχθηκαν στα τοπικά υλικά και τις δυνατότητες που παρείχε το νερό του ποταμού. Ο επισκέπτης αυτής της διαδρομής θα γνωρίσει τα νεροπρίνια στην κοιλάδα του Αώου, τον άγριο πολιτισμό του νερού, καθώς την πανίδα και τη χλωρίδα της περιοχής.

Η δεύτερη διαδρομή εντός Ελλάδας «Οι δρόμοι και η διάσχιση του χώρου», αναλύει το πώς η αδιάρρηκτη σχέση του περιβάλλοντος και του ανθρώπου καθόρισε απόλυτα την ταυτότητα της περιοχής, δείγμα της οποίας είναι ένα μεγάλο δίκτυο από ορεινούς δρόμους, πέτρινα γεφύρια, λιθόστρωτα μονοπάτια και καλντερίμια, δηλα-

ζόμενους φορείς: «Το Μεσογειακό Ινστιτούτο για τη Φύση και τον Άνθρωπο» (Med-INA), τη μη κυβερνητική οργάνωση: «Πίνδος Περιβαλλοντική», το «Institute of Nature Conservation in Albania» (INCA) και το Δασαρχείο της Πρεμετής.

Το Οικομουσείο του Αώου ποταμού, θα είναι ένα ανοιχτό μουσείο, με «εκθέματα» το περιβάλλον που η φύση σμίλεψε, τους οικότοπους, τους πολιτισμούς και την οικονομία που αναπτύχθηκαν γύρω από το νερό, τα μνημεία και τα ιστορικά κτίρια. Στόχος του εγχειρήματος είναι η προστασία και η προβολή της ευρύτερης περιοχής και της λεκάνης απορροής του ποταμού, από τις πηγές του μέχρι το Τεπελένι της Αλβανίας, συμπεριλαμβανοντας και τους ποταμούς Βοϊδομάτη και Σαραντάπορο καθώς και τα Μαστοροχώρια της Κόνιτσας.

Η δημιουργία του Οικομουσείου του ποταμού Αώου, βασίστηκε σε ήδη υπάρχουσες επιστημονικές μελέτες, σε επιτόπια έρευνα, καθώς και σε μαρτυρίες κατοίκων της περιοχής και πάντα σε στενή συνεργασία με την τοπική κοινότητα.

Μέσα από τη διαδικασία αυτή επιλέχθηκαν τέσσερις βασικές θεματικές διαδρομές:

«Ο Αώος και ο άνθρωπος», «Οι δρόμοι και η διάσχιση του χώρου», «Οι καρποί της γης του Αώου» και «Το νερό κι ο τόπος». Μέσα από τις διαδρομές αυτές, ο επισκέπτης του οικομουσείου θα έχει τη δυνατότητα να επισκεφθεί, να περιηγηθεί και να ανακαλύψει τα ιδιαίτερα πολιτισμικά και περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά του τόπου αυτού.

Η διαδρομή «Ο Αώος και ο άνθρωπος» αναφέρεται στη συνάπξη της φύσης και των κατοίκων στην περιοχή, καθώς και στο πώς διαχρονικά λειτούργησαν οι κοινωνίες, οι οποίες στηρίχθηκαν στα τοπικά υλικά και τις δυνατότητες που παρείχε το νερό του ποταμού. Ο επισκέπτης αυτής της διαδρομής θα γνωρίσει τα νεροπρίνια στην κοιλάδα του Αώου, τον άγριο πολιτισμό του νερού, καθώς την πανίδα και τη χλωρίδα της περιοχής.

Η δεύτερη διαδρομή εντός Ελλάδας «Οι δρόμοι και η διάσχιση του χώρου», αναλύει το πώς η αδιάρρηκτη σχέση του περιβάλλοντος και του ανθρώπου καθόρισε απόλυτα την ταυτότητα της περιοχής, δείγμα της οποίας είναι ένα μεγάλο δίκτυο από ορεινούς δρόμους, πέτρινα γεφύρια, λιθόστρωτα μονοπάτια και καλντερίμια, δηλα-

δή, τους δρόμους των μαστόρων, των κτηνοτρόφων, των κοπαδιών, των δρόμων της ζωής και της δημιουργίας.

«Οι καρποί της γης», η πρώτη θεματική διαδρομή εντός της Αλβανίας, εξετάζει το πώς η αρμονία και η γαλήνη, που χαρακτηρίζουν το φυσικό τοπίο αποτυπώνεται στη ζωή του πληθυσμού και τον Αώο, ως σημαντική πηγή έμπνευσης. Η διαδρομή αυτή ειδικότερα αναφέρεται στα δώρα του δάσους, την καλλιέργεια της γης, στη φύση, ως πηγή έμπνευσης, και στη μουσική που γεννιέται εκεί όπου η φύση συναντά τον πολιτισμό.

Η τελευταία διαδρομή και δεύτερη εντός της Αλβανίας, «το νερό και ο τόπος», εξετάζει το υγρό στοιχείο και τονίζεται η σημασία και η αξία του, ως πηγή τουριστικής έλξης, αγροτικής ανάπτυξης και παραγωγής ενέργειας, στοιχεία βασικά για την οικονομία της περιοχής.

Στο πλαίσιο του οικομουσείου θα παραχθεί ένας έντυπος οδηγός, μια διαδραστική ιστοσελίδα καθώς και μια εικονική περιήγηση, που θα επιτρέπει στους επισκέπτες να περιπλανηθούν στον χώρο και μέσω διαδικτύου. Ως σημεία εκκίνησης των διαδρομών από τις δύο χώρες, έχουν οριστεί η Βοβούσα για την Ελλάδα και η Πρεμετή για την Αλβανία.

Το Συνέδριο στην πόλη της Κόνιτσας σηματοδότησε και την επίσημη έναρξη, οπότε και η διαχείριση του οικομουσείου καθώς και η περαιτέρω ανάπτυξη και αξιοποίησή του θα περάσει στο διακρατικό δίκτυο ατόμων και φορέων που δημιουργήθηκε, στο πλαίσιο του έργου, για τον σκοπό αυτόν.

Τα οικομουσεία, ανά τον κόσμο, έχουν συμβάλει στη διατήρηση και στη στήριξη παραδοσιακών επαγγελμάτων, στην καταγραφή και στην μετάδοση της ιστορικής μνήμης, στην αναβίωση τοπικών εκδηλώσεων και στην ανάδειξη και προστασία του φυσικού περιβάλλοντος. Παράλληλα ενισχύουν την επαφή της τοπικής κοινωνίας με το περιβάλλον και τον πολιτισμό της, συμβάλλουν στην ανάπτυξη του εναλλακτικού τουρισμού και μπορούν να αποτελέσουν εργαλείο για στοχευμένες πρωτοβουλίες και δράσεις ανάπτυξης της περιοχής με χαρακτηριστικό.

Ξεχωριστή νότα θα δώσει η παρουσίαση του παραμυθιού του Οικομουσείου, «Το χάρισμα του φεγγαριού», που αποδίδει μυθολογικά τις διαδρομές αυτές. Επι-

πλέον, ειδικοί επιστήμονες σε θέματα φυσικού περιβάλλοντος και διαχείρισης πολιτισμικής κληρονομιάς, τόσο από την Ελλάδα όσο και από την Αλβανία και το εξωτερικό, θα παρουσιάσουν την ιδιαίτερη ταυτότητα της ευρύτερης περιοχής του Αώου καθώς και τις διεθνείς τάσεις στην ανάδειξη και προστασία της πολιτισμικής κληρονομιάς. Μεταξύ των στόχων του σπουδαίου αυτού συνεδρίου, ήταν να αποτελέσει την αφορμή και αφετηρία για να συζητηθούν οι προοπτικές που μπορεί να προσφέρει το Οικομουσείο στην ανάπτυξη της περιοχής.

Στο τέλος των εργασιών του Συνεδρίου παρουσιάστηκε η εικονική περιήγηση, που θα επιτρέπει στους επισκέπτες του Οικομουσείου να περιηγηθούν στις τέσσερις θεματικές διαδρομές του, μέσω του διαδικτύου, καθώς και η ιστοσελίδα του.

Το οικομουσείο του ποταμού Αώου είναι έργο συγχρηματοδοτούμενο από την Ευρωπαϊκή Ένωση και από Εθνικούς Πόρους στα πλαίσια του Διασυνοριακού Προγράμματος IPA «Ελλάδα-Αλβανία 2007-2013». Μετά την ολοκλήρωση των εργασιών του Συνεδρίου, ο δήμαρχος Κόνιτσας Παναγιώτης Γαργάλας, εκφράζοντας την κοινή αισιοδοξία για την σκοπιμότητα και την αποδοτικότητα του εγχειρήματος τόνισε:

«Σε αυτή την προοπτική, ξεκινά ένα πρόγραμμα υλοποίησης του ζωντανού Οικομουσείου του Αώου. Θα αναδείξουμε την ιστορία και τον πολιτισμό. Η φύση έφτιαξε το ποτάμι, αλλά ανά τους αιώνες αναπτύχθηκαν γύρω από αυτό κοινωνίες και πολιτισμοί. Αυτή η δράση, που ξεκινάει σήμερα, επικαιροποιεί και το ζήτημα της εκτροπής των υδάτων του Αώου, θέμα για το οποίο έντονα αντιδρούμε».

Εκ μέρους της Αλβανικής πλευράς, ο δήμαρχος της Πρεμετής Gilbert Jace, χαρακτήρισε τον Αώο, ως πηγή της ζωής και τόνισε: «Ο Αώος δεν είναι μόνο το νερό, είναι οι κοινωνίες, οι οικισμοί έχουν δημιουργηθεί στην περιοχή, είναι οι πολιτισμοί, είναι οι άνθρωποι, που ζουν χάρη σ' αυτόν»!

Θερμούς χαρτισμούς και την αισιοδοξία τους για τις προοπτικές του Οικομουσείου εξέφρασαν ακόμα ο δήμαρχος Ζαγορίου Γαβριήλ Παπαναστασίου και ο δήμαρχος της Κλεισούρας Klement Ndoni.

Περιοδικό «ΑΠΕΙΡΟΣ ΧΩΡΑ» Φεβρουάριος 2014

ΕΝΑ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΝΤΟΚΙΜΑΝΤΕΡ ΤΟΥ ΖΑΓΟΡΙΣΙΟΥ ΒΑΣΙΛΗ ΔΟΥΒΛΗ

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ

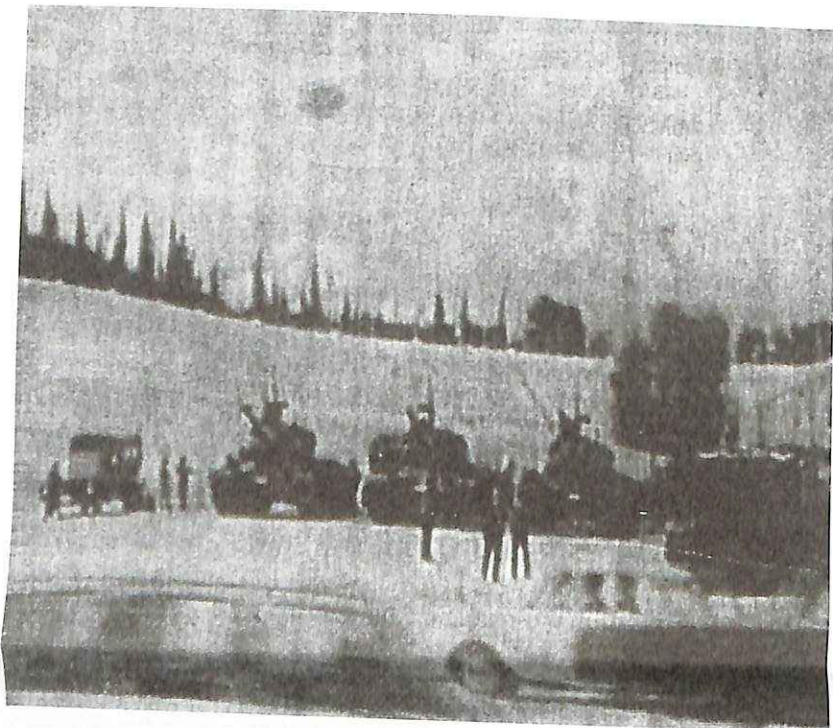
Οι ταινίες «Στοργή στο λαό» του Βασίλη Δούβλη και «Τα δολάρια του Αγίου» της Αύρας Γεωργίου έκαναν πρεμιέρα στο Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ της Θεσσαλονίκης και έρχονται στην Αθήνα τον Απρίλιο, πριν συνεχίσουν το ταξίδι τους στα φεστιβάλ του εξωτερικού.

Κατά τη διάρκεια της δικτατορίας, την αποστολή να «φιλτράρουν» τις ελληνικές και ξένες ταινίες, που μπορούσαν να τεθούν στη διάθεση του ευρέος κοινού ολόκληρες ή με τις επίμαχες σκηνές «κομμένες», είχαν αναλάβει υπάλληλοι υπουργείων, αστυνομικοί, αλλά και άνθρωποι από τον χώρο των γραμμάτων και του κινηματογράφου. Οι τελευταίοι, μάλιστα, σε ορισμένες περιπτώσεις επιδείκνυαν μεγαλύτερο ζήλο στην επιτέλεση των καθηκόντων τους από τους υπόλοιπους, αναφέρει ο Βασίλης Δούβλης. Όταν πληροφορήθηκε, πριν από αρκετά χρόνια, πως ένα μεγάλο μέρος του σχετικού αρχειακού υλικού ενδεχομένως είχε διασωθεί, ο βραβευμένος σκηνοθέτης αποφάσισε να το αναζητήσει με απώτερο στόχο τη δημιουργία ενός ντοκιμαντέρ. Τελικά, η έρευνά του στέφθηκε με επιτυχία, καθώς ένας σημαντικός αριθμός λογοκριμένων και απαγορευμένων ταινιών σώζονταν μαζί με πλήθος απόρρητων εγγράφων –ανάμεσά τους, οι άγνωστες μέχρι τώρα εκθέσεις των επιτροπών

Στις 20 Μαρτίου στο 16^ο Φεστιβάλ του κινηματογραφικού ντοκιμαντέρ μεταξύ πολλών άλλων, προβλήθηκε και εκείνο του δικού μας Βασίλη Δούβλη, με τίτλο: «Στοργή στο λαό», που ασχολείται με την λογοκρισία στον κινηματογράφο κατά την περίοδο της δικτατορίας της 21ης Απριλίου 1967.

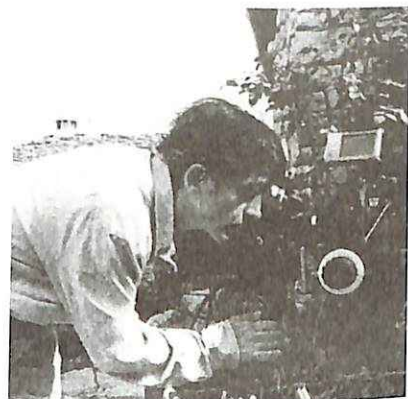
Αναδημοσιεύουμε σχετικό ρεπορτάζ με τίτλο: «Η μεγάλη αλήθεια των ντοκιμαντέρ», από την εφημερίδα «Καθημερινή» της 30/3/2014, της Δημοσιογράφου Χριστίνας Σανούδου, όπου μεταξύ των άλλων γράφει για το ντοκιμαντέρ.

«Ζ»

λογοκρισίας— στα Γενικά Αρχεία του Κράτους, όπως επίσης και σε άλλες αρχειακές συλλογές, όπως το Διπλωματικό και Ιστορικό Αρχείο του υπουργείου Εξωτερικών και το Εθνικό Οπτικοακουστικό Αρχείο. Καρπός πολυετούς επεξεργασίας, το ντοκιμαντέρ «Στοργή στο λαό» δανειζεται τον τίτλο του από μια φράση που εντόπισε ο Βασίλης Δούβλης σε ένα από τα επίσημα έγγραφα της εποχής και περιλαμβάνει σκηνές από δεκάδες λογοκριμένες και απαγορευμένες κινηματογραφικές παραγωγές. Ο σκηνοθέτης επέλεξε συνειδητά να παραθέσει τα αποσπάσματα στην κατάσταση που βρίσκονταν όταν τα ανακάλυψε, και όχι στην αποκατεστημένη τους εκδοχή, έτσι ώστε να διακρίνονται «τα σημάδια της βαναυσης μεταχείρισής τους».

Ακολουθώντας τις οδηγίες του καθεστώτος, οι λογοκριτές αφαιρούσαν σκηνές ή απαγόρευαν ταινίες που έκριναν ότι διέδιδαν ανατρεπτικές ιδέες, προσέβαλλαν την ηθική της ελληνικής κοινωνίας ή δυσφημούσαν την εικόνα της χώρας. Οι «παρεμβάσεις» τους αφορούσαν ένα ιδιαίτερα ευρύ φάσμα ταινιών, από την «Ευδοκία» του Αλέξη Δαμιανού και έργα του Μπέργκμαν και του Μπουγιουέλ έως τον «Χωροφύλακα του Σεν Τροπέ» με τον Λουί ντε Φινές και τη δημοφιλή κωμωδία «Η κόρη στο χόρτο», όμως, δεν βρίσκονταν μόνο τα φιλμ με καθαρά κοινωνικοπολιτική θεματολογία, αλλά και εκείνα που δεν πληρούσαν τα αισθητικά κριτήρια της επιτροπής λογοκρισίας. Έτσι, στις άγνωστες μέχρι τώρα εκθέσεις των αρμόδιων υπαλλήλων, ο «Τρελός Πιερό» του Γκοντάρ χαρακτηρίζεται «κορύφωμα ασυναρτησίας», ενώ το «Los Olvidados» του Λουίς Μπουγιουέλ «στερείται παντελώς καλλιτεχνικής αξίας». Ενίοτε, οι αιτιολογήσεις των λογοκριτών «υπερβαίνουν τη φαντασία», υπογραμμίζει ο σκηνοθέτης, και αποτελούν «μνημεία μισαλλοδοξίας, γελοιότητας και παραλογισμού». Το ντοκιμα-

ντέρ περιλαμβάνει, ακόμα, μαρτυρίες σκηνοθετών από τα χρόνια της δικτατορίας. Ανάμεσά τους, ο Θόδωρος Αγγελόπουλος, σε μία από τις τελευταίες του συνεντεύξεις, και ο Μάικλ Γουάντλι, που το 1970 ήρθε στην Ελλάδα για την πρεμιέρα της –λογοκριμένης– ταινίας του «Woodstock» στον κινηματογράφο «Παλλάς» και βρέθηκε κρατούμενος με περιοριστικούς όρους στο ξενοδοχείο του μετά την αιφνίδια διακοπή της προβολής, εξαιτίας της ιδιαίτερα ένθερμης αποδοχής της από το νεανικό κοινό.

Το ντοκιμαντέρ του Βασίλη Δούβλη «Στοργή στο λαό», για τη λογοκρισία κινηματογραφικών ταινιών την εποχή της δικτατορίας, προβλήθηκε την Τετάρτη 2 Απριλίου στις 8 μ.μ. στο Γαλλικό Ινστιτούτο Αθηνών (Σίνα 31) και την Κυριακή 6 Απριλίου στις 3.45 μ.μ. στον κινηματογράφο «Δαναός» (Λ. Κηφισίας 109), ενώ θα επαναληφθεί στο πλαίσιο της έκθεσης αρχειακού υλικού για τη λογοκρισία στα χρόνια της χούντας, που διοργανώνεται με αφορμή το φιλμ από τα Γενικά Αρχεία του Κράτους (ΓΑΚ), όπου φυλάσσονται και τα αποσπάσματα των λογοκριμένων και απαγορευμένων ταινιών, τα οποία αξιοποιήσε ο σκηνοθέτης. Η έκθεση θα είναι ανοιχτή στο κοινό από τις 31 Μαρτίου. Παράλληλα, προγραμματίζεται και η τηλεοπτική προβολή της ταινίας από το Κανάλι της Βουλής.

Σημ.: Αυτονόητη η χαρά μας για την καινούργια δουλειά του Βασίλη, θερμά τα συγχαρητήριά μας, καλοτάξιδο το ντοκιμαντέρ και καλή συνέχεια.

«Το Ζαγόρι μας»

Η πρώτη επίσκεψίς μου στη Λαμπριάδειο Οικοκυρική Σχολή Άνω Πεδινών Ζαγορίου

Αρχάς Οκτωβρίου του 1942 ή του 1943, δεν θυμάμαι ακριβώς, εκείνα τα πολύ δύσκολα χρόνια της Κατοχής, είχε συσταθεί στο Πάπιγκο, όπως και σε άλλα χωριά του Ζαγορίου, η πρώτη αντιστασιακή οργάνωσι του ΕΑΜ-ΕΛΑΣ, τα μέλη της οποίας έλεγαν και πίστευαν ότι σκοπός τους είναι ν' απελευθερωθούν από τους κατακτητές Ιταλούς και Γερμανούς.

Οι επιτροπές αυτές με κυρίως υπεύθυνο τον φρούραρχο όλων των γύρω χωριών επικοινωνούσαν και συνεννοούντο μεταξύ των και εξυπηρετούνταν στις ανάγκες που παρουσιάζονταν.

Την εποχή εκείνη φρούραρχος του Παπίγκου ήταν ο Χρήστος Παγουρτζής* από την Κόνιτσα, μέλη της επιτροπής δεν θυμάμαι ποιοι ήσαν, χρειάστηκε να στείλουν στο πλησιέστερο χωριό, την Αρίστη, τρία φορτώματα πατάτες. Ας σημειωθεί ότι εκείνα τα χρόνια στο Πάπιγκο καλλιεργούσαν πολύ την πατάτα, την δέχονταν ο τόπος και ήταν πολύ νόστιμη.

Κατά την συγκομιδή και τη μεταφορά της από τον κάθε νοικοκύρη που γίνονταν περίπου στα τέλη του μηνός Σεπτεμβρίου, φορολογούνταν οι πατάτες όπως και όλα τα άλλα παραγόμενα προϊόντα από τα μέλη της Επιτροπής και τις ποσότητες που μάζευαν τα αποθήκευαν ως επί το πλείστον σε κλειστά σπίτια.

Η Επιτροπή του Παπίγκου υποχρέωσε τρεις οικογένειες, τη δική μου, του Τηλεμάχου Τσελίδη και της Φιλίκως (Ευαγγελίας) Κατσικοπούλου, να μεταφέρουν με τα ζώα τους, ανά ένα φορτώμα πατάτες στην Αρίστη.

Οι γονείς μου, για να μη διακόψουν τις εργασίες τους, έστειλαν εμένα, 12 χρόνων ήμουνα, δεν ήμουνα, η οικογένεια Τηλεμάχου Τσελίδη, έστειλε τον Τάσιο Τσελίδη, ένα χρόνο μικρότερος από μένα και

η Φιλίκω (Ευαγγελία) Κατσικοπούλου, ζούσε μόνη της, θα ήταν 7-8 χρόνια μεγαλύτερη από μας, οι γονείς της είχαν πεθάνει και ο αδελφός της Γεώργιος, ζούσε μόνος του στην Αθήνα.

Πήραμε λοιπόν τα ζώα μας (τις γομάρες) και πήγαμε στο σπίτι «τ'ς Αγγελικής Παπακώστα» –σήμερα ανήκει στον Ευάγγελο Δ. Χριστοδούλου και λειτουργεί ως ξενώνας.

Το νέο μεγάλοπρεπο κτιριακό συγκρότημα της Σχολής στα Άνω Πεδινά.

Εκεί, με τη φροντίδα του φρούραρχου –ο οποίος έμεινε στο ίδιο σπίτι– κάποιοι μεγαλύτεροι από μας, φόρτωσαν στα ζώα μας τις πατάτες και ο φρούραρχος μας εφοδίασε με τη σχετική άδεια μεταβάσεως, γραμμένη με κόκκινη μελάνι και ξεκινήσαμε για την Αρίστη. Ήτανε νωρίς το απόγευμα, προλαβαίναμε άνετα να πάμε στην Αρίστη, να ξεφορτώσουμε τα ζώα και να επιστρέψουμε στο Πάπιγκο, ο δρόμος μας ήταν πολύ γνωστός, αφού πολλές φορές είχαμε πάει στην Αρίστη.

Φθάνοντας στην Αρίστη πήγαμε και συναντήσαμε τον υπεύθυνο της Επιτροπής για να μας πει πού να ξεφορτώσουμε τις πατάτες. Εκείνος μας είδε και μας είπε «περιμένετε» και αφού συνεννοήθηκε με άλλους, μετά από μισή ώρα περίπου έρχεται και μας λέει «θα πάτε στα Κάτω Σουδενά για εκεί προορίζονται».

Η απάντησις του υπευθύνου μας ξάφνιασε γιατί η ώρα είχε περάσει και στο χωριό αυτό

κανένας μας δεν είχε ξαναπάει.

Έτσι θέλαμε, δεν θέλαμε, μπορούσαμε δεν μπορούσαμε, ακολουθήσαμε τον άγνωστο πλέον δρόμο. Πλησίαζε να νυχτώσει όταν φθάσαμε στα Κάτω Σουδενά κι' εκεί, όπως μας είπαν στην Αρίστη, μετά από κάποια διαδικασία του υπευθύνου, ανάλογη μετά του της Αρίστης, μας είπε, οι πατάτες δεν είναι για μας εδώ, θα τις πάτε στα Πάνω Σουδενά:

θυμάμαι, πάντως κρεβάτια δεν είχε, παρά μόνον στον περισσότερο χώρο του δωματίου ήσαν τοποθετημένοι πολλοί ρόλοι υφασμάτων και τίποτε άλλο!

Πώς και πού να κοιμηθούμε αλλά «η ανάγκη βγάζει λάδι», όπως λέει η παροιμία.

Παίρνει ο καθένας μας από έναν ρόλο υφάσματος, τον ρίχνουμε κάτω στο πάτωμα, φτιάχνουμε με το ύφασμα αυτό, χωρίς βέβαια να το κάψουμε, ένα υποτυπώδες στρώμα και εν συνεχεία, από το ίδιο πάλι ύφασμα φτιάχνουμε και το σκέπασμα!

Έτσι κακήν κακώς ξημερώσαμε σώοι και αβλαβείς και το πρωί φεύγοντας ρωτήσαμε και μας είπαν ότι εδώ ήταν η Λαμπριάδειο Οικοκυρική Υφαντική Σχολή Άνω Σουδενών – Ζαγορίου. Ξαφνιασμένοι και καταταλαιπωρημένοι από την όλη περιπέτειά μας, «αναφαντίσαμε» (εξαφανιστήκαμε) και επιστρέψαμε στα σπίτια μας στο Πάπιγκο!

Ιωάννης Γ. Παπαιωάννου
Ιωάννινα, 3 Μαρτίου 2014

* Υστερα από 35 χρόνια περίπου, τι συμπτώσεις!, όντας εγώ Συμβολαιογράφος στην Κόνιτσα, έρχεται στο Συμβολαιογραφείο μου ο Χρήστος Παγουρτζής και ζητήσει τη σύνταξη κάποιου συμβολαίου, και αφού έθεσε την πρώτη υπογραφή του, αστειευόμενος μου είπε:

– Γιαννί, να βάλω κάτω από την υπογραφή μου και τη λέξη «Φρούραρχος»;

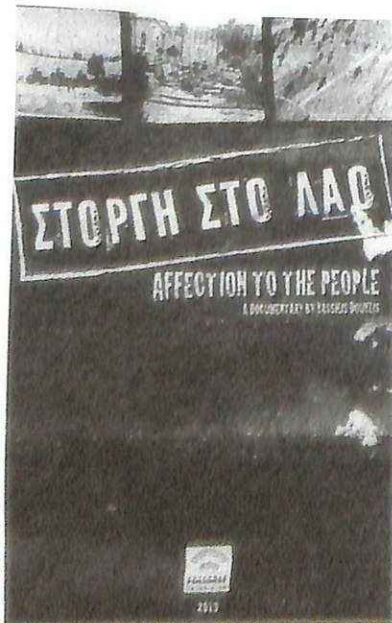
ΚΑΤΣΑΡΟΥ
Α. ΚΑΤΕΡΙΝΑ

ηλεκτρολόγος - μηχανικός

ΚΑΤΣΑΡΟΣ
Α. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

πολιτικός μηχανικός

– Επιδοτούμενα προγράμματα εξοικονομώ κατ' οίκον
– Νομιμοποιήσεις αυθαιρέτων
– Ενεργειακά πιστοποιητικά
τηλ. 6979849797

ΕΠΑΝΕΞΕΤΑΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΓΡΑΦΩΝ ΤΩΝ ΚΑΠΕΣΟΒΙΤΩΝ ΖΩΓΡΑΦΩΝ

Σε διατριβή, που υποβλήθηκε παλαιότερα στο Τμήμα Ιστορίας-Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και κυκλοφόρησε πρόσφατα (2001) στην τελική της μορφή από το Τ.Α.Π.Α., ο συγγραφέας Δ. Κωνσταντίνος ασχολείται με τους ζωγράφους που κατάγονται από το χωριό Καπέσσο του Νομού Ιωαννίνων. Η διατριβή διαρθρώνεται από οκτώ κεφάλαια: στο πρώτο γίνεται μια σύντομη ανασκόπηση της ιστορίας του Καπέσσου. Στο δεύτερο δημοσιεύονται σχολιασμένες εικόνες τρεις επιγραφές νών που τοιχογραφήθηκαν από τους Καπεσοβίτες (σε αυτές πρέπει να προστεθούν και άλλες τρεις, που δημοσιεύονται σε επίμετρο στο τέλος της εργασίας). Στο τρίτο γίνεται μια σύνοψη των δεδομένων των επιγραφών, σε σχέση με τα μέλη των οικογενειών των ζωγράφων, τη μόρφωση τους και την περίοδο του έτους που εργάζονται. Στο τέταρτο αναλύεται η εικονογραφία είκοσι τριών θεμάτων (Δωδεκάροτο κ.α.). Στο πέμπτο αναλύονται τα εικονογραφικά προγράμματα δεκαπέντε νών και πέντε ναρθήκων, που τοιχογραφήθηκαν από τους Καπεσοβίτες. Στο έκτο εξετάζεται η τεχνολογία και η τεχνική τους. Στο έβδομο γίνονται κάποιες γενικές παρατηρήσεις στο έργο τους. Τέλος στο όγδοο συγκρίνεται το έργο τους με εκείνο άλλων ομάδων ζωγράφων της Ηπείρου στην ίδια περίοδο.

Με την παρούσα μας εργασία εμείς θα θέλαμε αφενός να κάνουμε κάποιες προσθήκες και διορθώσεις στο δεύτερο κεφάλαιο και αφετέρου να προσφέρουμε νέες ερμηνείες στο τρίτο κεφάλαιο, σε σχέση με τα μέλη των οικογενειών. Για να είναι πιο ευσύνοπτα τα δεδομένα θα παραθέσουμε εδώ τον σχετικό πίνακα των διορθωμένων ναών από το τρίτο κεφάλαιο, μαζί με στοιχεία των δύο επιγραφών από το ναό Τσιρούσινου ή Τσιαρούταινου (Μικρόκαστρου) Κοζάνης που βρίσκονται στο επίμετρο, καθώς και των επιγραφών από χρυσώματα τσιγογραφιών, με δική μας υπογράμμιση στα σημεία που προσθέτουμε ή διορθώνουμε:

α/α	Ζωγράφος	Ναός	Χρ/για	Τόπος
1	Κωνσταντίνος ιερέας και οι αδελφοί του Αναστάσιος και Νικόλαος	Αγίων Μηνά, Βίκτορα, Βικεντίου	1728	Σιάτιστα Κοζάνης
2	Αναστάσιος Ιωάννου Καλούδης και τα αδέρφια του	Προφητών Ηλία και Ελισσαίου	1742	Σιάτιστα Κοζάνης
3	Αναστάσιος	Νάρθηκας Μονής Αγίας Παρασκευής	1743 (;)	Σκαμνέλι Ιωαννίνων
4	Κωνσταντίνος ιερέας και Αναστάσιος και Ιωάννης	Μονής Βελλάς	1745	Βελλά Ιωαννίνων
5	Αναστάσιος	Αγίας Παρασκευής	1748	Καλοτά Ιωαννίνων
6	Αναστάσιος	Ταξιάρχων	1749	Κάτω Σουδενά Ιωαννίνων
7	Αναστάσιος και ο γιος του Ιωάννης	Ταξιάρχων	1754	Ζαγόριανη Ιωαννίνων
8	Ιωάννης Αναστασίον (χρῦσωμα τοι-γογραφιών)	Μονής Αγίου Αθανασίου	1756	Ζαγόριανη Ιωαννίνων
9	Αναστάσιος και οι γιοι του Ιωάννης και Γεώργιος	Μονής Λυκοτριχίου	1759	Βάνιστα Ιωαννίνων
10	Αναστάσιος και οι γιοι του	Νάρθηκας Μονής Ελεούσας	1759	Νησί Ιωαννίνων
11	Αναστάσιος και οι γιοι του Ιωάννης και Γεώργιος	Μονής Ρογκοβού	1760	Τσεπέλοβο Ιωαννίνων
12	Αναστάσιος και οι γιοι του Ιωάννης και Γεώργιος	Κοίμησης Θεοτόκου	1763	Καπέσοβο Ιωαννίνων
13	Ιωάννης γιος Νίτζου (μαζί με Ιωάννη Θεοδώρου από Λοζέτσι)	Μονής Μεσιανών	1764	Δερβίζιανα Ιωαννίνων
14	Ιωάννης Καπεσοβίτης (μαζί με Ιωάννη Σταύρου από Αργυρόκαστρο)	Αγίου Ιωάννου Θεολόγου	1765	Μπιζντουνό-πουλο Ιωαννίνων
15	Αθανάσιος μοναχός και οι γιοι του Ιωάννης και Γεώργιος	Αγίου Χαράλάμπους	1769	Πέραμα Ιωαννίνων

16	Αθανάσιος μοναχός και ο γιος του Ιωάννης	Κοίμησης Θεοτόκου	1771	Ζέλιστα Ιωαννίνων
17	Ιωάννης του Νικολάου	Μονής Κοίμησης Θεοτόκου	1774	Γκρίμποβο Ιωαννίνων
18	Αθανάσιος μοναχός και οι γιοι του Ιωάννης και Γεώργιος	Αγίου Γεωργίου	1777	Κούρεντα Ιωαννίνων
19	Αθανάσιος μοναχός και οι γιοι του Ιωάννης και Γεώργιος ιερέας	Αγίων Αποστόλων Πέτρου και Παύλου	1778	Αραχωβίτσα Ιωαννίνων
20	Αθανάσιος μοναχός και Γεώργιος ιερέας (χρυσωμα τοιχογραφιών)	Μονής Τσοκάς	1779	Λοζέτσι Ιωαννίνων
21	Ιωάννης και Γεώργιος ιερέας αδελφοί	Μονής Κοίμησης Θεοτόκου	1781	Χρυσοβίτσα Ιωαννίνων
22	Ιωάννης και ο γιος του Αναγνώστης και ο αδελφός του Γεώργιος ιερέας και οικονόμος	Αγίου Νικολάου	1786	Τσεπέλοβο Ιωαννίνων
23	Ιωάννης και ο γιος του Αναστάσιος	Μονής Κοίμησης Θεοτόκου	1792	Μακρίνο Ιωαννίνων
24	Ιωάννης του Αθανασίου και ο γιος του Αναστάσιος αναγνώστης	Αγίου Νικολάου	1793	Κατέσοβο Ιωαννίνων
25	Ιωάννης και ο γιος του Αναστάσιος αναγνώστης	Αγίου Γεωργίου	1795	Νεγάδες Ιωαννίνων
26	Γεώργιος ιερέας και οικονόμος και ο γιος του Αναγνώστης	Μονής Κοίμησης Θεοτόκου	1797	Τσιρούσινο ή Τσιαρούτσινο Κοζάνης
27	Ιωάννης και ο γιος του Αναγνώστης	Μονής Προφήτη Ηλία	1800	Ζίτσα Ιωαννίνων
28	Αναστάσιος αναγνώστης και Κωνσταντίνος γιοι Οικονόμου	Θεοτόκου	1801;	Νεγάδες Ιωαννίνων
29	Αναστάσιος αναγνώστης και ο αδελφός του Κωνσταντίνος	Αγίου Νικολάου	1805	Γραμμένο Ιωαννίνων
30	Ιωάννης του Αθανασίου και ο γιος του Αναστάσιος αναγνώστης	Κοίμησης Θεοτόκου	1806	Αρτίσιτα Ιωαννίνων
31	Αναστάσιος αναγνώστης Τσεπελοβίτης	Αγίου Γεωργίου	1812	Μανασσής Ιωαννίνων
32	Αναστάσιος αναγνώστης γιος Οικονόμου	Αγίου Μηνά	1812	Τζοντίλα Ιωαννίνων (Ζαγορίου)
33	Αναστάσιος αναγνώστης Τσεπελοβίτης	Αγίας Τριάδας	1816	Καβαλάρι Ιωαννίνων
34	Αναστάσιος αναγνώστης γιος Οικονόμου Καπεσοβίτη και ο γιος του Γεώργιος οι Τσεπελοβίτες	Μονής Βισκοκού	1818	Καλοτά Ιωαννίνων
35	Αναστάσιος αναγνώστης Τσεπελοβίτης	Κοίμησης Θεοτόκου	1825	Ιερομνήμη Ιωαννίνων
36	Αναστάσιος Τσεπελοβίτης	Νάρθηκας Μονής Ασπραγγέλων	1835	Δοβρά Ιωαννίνων
37	Ιωάννης (μαζί με τον Θεοδόσιο Ιωαννίτη)	Μονής Γενεσίου Θεοτόκου	1841	Μπάγια Ιωαννίνων

ΕΠΑΝΕΞΕΤΑΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΓΡΑΦΩΝ ΤΩΝ ΚΑΠΕΣΟΒΙΤΩΝ ΖΩΓΡΑΦΩΝ

Ας εξετάσουμε τώρα μία μία τις προτεινόμενες από εμάς προσθήκες. Για την πρώτη από αυτές πιστεύουμε ότι λανθασμένα δεν έγινε αποδεκτή η ταύτιση, που έχει ήδη κάνει ο Χατζηδάκης, του ζωγράφου Αναστάσιου Ιω. Καλοῦδη και των αδελφών του από το Καπέροσο, με τους ζωγράφους και αδελφούς Αναστάσιο, Κωνσταντίνo ιερέα και Νικόλαο. Αν και ο Χατζηδάκης δεν αναφέρει το σκεπτικό της ταύτισης, είναι νομίζουμε εύλογο δύο ομάδες ζωγράφων και αδελφών που δρουν την ίδια περίοδο στον ίδιο τόπο (Σιάτιστα) και που ο ένας ονομάζεται και στις δύο Αναστάσιος, να ταυτίζονται. Επιπλέον, αφού δεν συναντούμε άλλη ομάδα ζωγράφων με τα ίδια χαρακτηριστικά, δεν νομίζουμε ότι πρέπει να υπάρχει αμφιβολία.

Με την ίδια λογική, νομίζουμε ότι δεν υπάρχει κάποιος λόγος να μην ταυτίσουμε τον Καπεσοβίτη ζωγράφο Αναστάσιο, που ζωγραφίζει μόνος στα 1743, με τον ομώνυμό του Καπεσοβίτη Αναστάσιο Ιω. Καλούδη. Αν δούμε τα πράγματα μέσα από το πρίσμα της εποχής, γίνεται αντιληπτό ότι στα πλαίσια ενός κράτους, όπως το οθωμανικό, στο οποίο η υιοθέτηση και χρήση επωνύμου δεν ήταν υποχρεωτική, δεν νομιμοποιούμαστε σήμερα να αναζητούμε σταθερότητα επωνύμων ανάλογη με τη σημερινή. Και οι ίδιοι οι Καπεσοβίτες στις υπόλοιπες επιγραφές τους όπως θα δούμε πιο κάτω, αλλά και άλλοι ζωγράφοι της εποχής, παρουσιάζουν έντονη πολυμορφία στη διατύπωση των ονομάτων, των συγγενειών και των τόπων καταγωγής. Από την άλλη, ένα στοιχείο που δείχνει προς την κατεύθυνση που προτείνουμε είναι το γεγονός ότι ο γιος του Αναστασίου που πρώτος εμφανίζεται στις επιγραφές, ο οποίος μάλλον είναι και ο πρωτόκοτος, ονομάζεται Ιωάννης, όπως δηλαδή και ο πατέρας τού Αναστασίου Καλούδη.

Πριν συνεχίσουμε, να διευκρινίσουμε ότι θέσαμε κι εμείς ερωτηματικό στη χρονολογία στο νάρθηκα της Μονής του Σκαμνελιού, παρά το γεγονός ότι έχει δημοσιευτεί παλαιότερα, και προ της επιציγράφησης, αντίγραφος της επιγραφής, που δυστυχώς όμως δεν λύνει το ζήτημα αφού η ανάγνωση της χρονολογίας μπορεί να είναι είτε 1873, είτε 1473 (1). Κατά πάσα πιθανότητα, πρόκειται για τη χρονολογία 1743, κατά την αναγραφή της οποίας έγινε κάποιο λάθος.

Στη δεύτερη προσθήκη μας, ταυτίζουμε τους ζωγράφους της Μονής Βελλάς με τους Καπεσοβίτες αδελφούς Κωνσταντίνο ιερέα και Αναστάσιο, χάρη στη νέα δημοσίευση της επιγραφής μαζί με φωτογραφία, όπου ξεκαθαρίζεται ότι πρόκειται για τους Κωνσταντίνο ιερέα, Αναστάσιο και Ιωάννη και όχι τους Κωνσταντίνο, Αναστάσιο και Ιωάννη, όπως φαινόταν στην παλαιότερη δημοσίευση. Εδώ βέβαια το πολύστιχο αρχαίζον επίγραμμα, που καταλαμβάνει όλο το χώρο, δεν επέτρεψε την αναγραφή μιας «συνθημαμένης» επιγραφής και υποχρέωσε τους ζωγράφους να γράψουν τα ονόματά τους με μικρά γράμματα στην κάτω δεξιά γωνία. Από ότι φαίνεται η επίδραση των κτητόρων, που προφανώς συνέταξαν την επιγραφή, ήταν καταλυτική. Έτσι εξηγείται γιατί ανέγραψαν μόνο τα ονόματά τους χωρίς να προσθέσουν την συγγένεια, ή την καταγωγή τους. Συγκρίνοντας πάντως το πλαίσιο της επιγραφής, με αυτό της επιγραφής στο Σκαμνέλι και το γραφικό χαρακτήρα με αυτόν της επιγραφής στα Κάτω Σουδενά π.χ., νομίζουμε ότι δεν μένει κάποια αμφιβολία. Προβληματική όμως είναι η επιγραφή στην οποία θα συζητήσουμε παρακάτω.

Το επόμενο έργο που επισημαίνουμε είναι οι τοιχογραφίες της Αγίας Παρασκευής στην Καλοτά που εκτελέστηκαν στα 1748 από τον Αναστάσιο Γκιουρτζή, όπως και στα Κάτω Σουδενά ένα χρόνο αργότερα.

Η επόμνημη μία προσοχή, που δεν αφορά τοιχογράφηση αλλά χρύσωμα τοιχογραφιών, γίνεται διότι μας προσφέρει στοιχεία για την πρώτη φορά που ο Ιωάννης του Αναστασίου εργάζεται μόνος. Αφού στα 1754 ο Ιωάννης εργάστηκε μαζί με τον πατέρα του στους Ταξιάρχες Ζαγόριανης, στα 1756 εργάζεται μόνος στη Μονή του ίδιου χωριού χρυσώνοντας τα φεγγίτα των αγίων και περνώντας «λαζούρι», δηλαδή κυανό χρώμα, στις τοιχογραφίες, τις οποίες είχε κάνει κάποιος Νικόλαος ζωγράφος στα ιερά της Ζωοαντίστρας τις εικόνες του τέμπλου.

Συνεχίζουμε διορθώνοντας τη χρονολόγηση των τοιχογραφιών της Μονής Ρογκοβού από τα 1765 στα 1760. Η παρανόηση προήλθε από το γεγονός ότι στη χρονολογία ΑΨΞ κόλλησε το αρχικό γράμμα της επόμενης λέξης ΕΤΗ (=ΕΤΕΙ), με αποτέλεσμα να μεταγραφεί ΑΨΞΕ (=1765), αν και το «Ε» έχει τόνο. Καταυτών τον τρόπο όμως ακολουθεί η ακατανόητη λέξη «ΤΗ». Πάντως ο ζωγράφος αντιλήφθηκε το πρόβλημα και για να λύσει το ζήτημα τοποθέτησε μια τελεία ακριβώς μετά το «Ξ», ώστε να γίνεται κατανοητό ότι εκεί τελειώνει η χρονολογία. Την ίδια τελεία έβαλε και μετά την χρονολογία ανέγερσης του ναού, δηλαδή μετά το αψμβ (=1749).

Διόρθωση πρέπει να γίνει και στην χρονολόγηση των τοιχογραφιών της Ζέλιστας από τα 1761 και να γίνει αποδεκτή η χρονολόγηση του Μπέττη στα 1771, για δύο λόγους. Πρώτον διότι η εξωτερική επιγραφή αναφέρει ρητά ότι ο ναός κτίστηκε στα 1766, αλλά και διότι ο επίσκοπος Βελλάς Παΐσιος, που αναφέρεται στην επιγραφή, τοποθετεί ο ίδιος, με αυτόγραφο του σημείωμα, την ανάρρησή του στον επισκοπικό θρόνο Βελλάς στα 1762. Συνεπώς η προτεινόμενη «διόρθωση» της ανάρρησής του στο θρόνο με βάση την επιγραφή δεν ευσταθεί, αλλά το αντίθετο. Είναι προφανές ότι οι Καπεσοβίτες έκαναν κάποιο λάθος στη χρονολογία κατά την αναγραφή του ψηφίου των δεκάδων, πράγμα που επανέλαβαν άλλωστε στην επιγραφή της Μονής Μακρινίου.

Ακόμη μια διευκρίνιση πρέπει να γίνει σχετικά με την ταύτιση του Καπεσοθήτη ζωγράφου Ιωάννη του Νιτζου, που φαίνεται να εμφανίζεται μία και μόνη φορά στα 1764, στη Μονή Μεσσιανών. Από την επιγραφή είναι φανερό ότι «Νιτζος» είναι το όνομα του πατέρα του ζωγράφου και αβφού «Νιτζος» δεν είναι παρά ο συγκεκομμένος ή χαιδευτικός τύπος του βαφτιστικού Νικόλαος, μπορούμε έτσι να ταυτίσουμε τον Ιωάννη του Νιτζου (=Νίκου) με τον Ιωάννη του Νικολάου που συναντούμε στα 1774 στη μονή του Γριμπόβου. Αν τώρα αυτός ο Νικόλαος ταυτίζεται με τον ομώνυμό του, γιο του Ιωάννου Καλούδη και αδερφού του Αναστασίου, όπως ήδη αναφέραμε στην εξέταση της πρώτης προσθήκης, τότε δεν υπάρχει δυσκολία στο να ταυτιστεί και με τον Νικόλαο του 1730. Προς αυτή την κατεύθυνση συνηγορεί και πάλι το όνομα του γιου του Νικολάου, που ανταποκρίνεται σε αυτό του παππού του. Δηλαδή τα αδέρφια Αναστάσιος και Νικόλαος Ιωάννου Καλούδη, έδωσαν και οι δύο το όνομα του πατέρα τους στα παιδιά τους.

Έχοντας αναφερθεί και στον Ιωάννη του Νικολάου, μπορούμε τώρα να εξετάσουμε την περίπτωση του ζωγράφου Ιωάννη της Μονής Βελλάς, μια και θα μπορούσε να πρόκειται είτε για τον Ιωάννη του Αναστασίου, είτε για τον Ιωάννη του Νικολάου. Όπως φαίνεται από τον πίνακα παραπάνω, ο Ιωάννης του Αναστασίου πρωτοεμφανίζεται στα 1754 και σύντομα, στα 1756, αναλαμβάνει μόνος του εργασίες. Αυτό μας κάνει να δεχτούμε ότι πρέπει ήδη να είχε κάποια πείρα και επομένως να υποθέσουμε ότι ίσως πρόκειται για τον Ιωάννη που αναφέρεται στη μονή Βελλάς στα 1745, με την προϋπόθεση ότι τότε θα βρισκόταν σε μια αρκετά μικρή ηλικία, μαθαίνοντας ακόμη και εκτελώντας βοηθητικές εργασίες. Από την άλλη ο Ιωάννης του Νικολάου πρωτοεμφανίζεται το 1764 και αν δεχτούμε ότι είναι ο Ιωάννης της Μονής Βελλάς μένει ένα διάστημα είκοσι χρόνων περίπου, για το οποίο δεν διαθέτουμε έργα του. Χάρη όμως σε μελέτη του καθηγητή Βελένη, μπορούμε να πούμε ότι πιθανότατα στη Βελλά ζωγράφισε ο Ιωάννης του Νικολάου.

Η επόμενη μας προσθήκη αφορά τις τοιχογραφίες του ναού του αγίου Ιωάννη Θεολόγου στο Μπιζντινούπολο (Άγιος Ιωάννης) του 1765. Σύμφωνα με την επιγραφή, ο Ιωάννης Σταύρου από το Αργυροκάστρο εργάστηκε μαζί με τον Καπεσοβίτη Ιωάννη. Επειδή όμως δεν αναφέρεται το πατρώνυμο, θα μπορούσε να πρόκειται είτε για τον Ιωάννη του Αναστασίου, είτε για τον Ιωάννη του Νικολάου. Πιθανότατα πρόκειται για τον δεύτερο, ο οποίος το προηγούμενο έτος είχε πάλι εργαστεί με την συνεργασία άλλου, όχι Καπεσοβίτη, ζωγράφου (βλ. και την προηγούμενη παράγραφο).

Άλλη μια προσθήκη αφορά το χρώμα του καθολικού της Μονής Τσορούκας που έγινε στα 1779. Δυστυχώς η επιγραφή μπορεί σήμερα να μελετηθεί μόνο από την έκδοση του Σούλη. Αναφέρεται λοιπόν ότι το χρώμα έκανε ο «Αθανάσιος Ιωάννου ιερέας εκ Καπσαούβου». Επειδή όμως ο ζωγράφος με αυτό το όνομα δεν υπάρχει, προτείνουμε την ταύτισή του με τον μοναχό Αθανάσιο, ενώ λόγω της μνείας ιερέως, υποθέτουμε ότι αντί Ιωάννου, πρέπει να αναφερόταν ο ιερέας Γεώργιος, υιός του Αθανασίου.

Τέλος, προσθέτουμε στον παραπάνω πίνακα τα στοιχεία από την ήδη δημοσιευμένη επιγραφή του ναού της Θεοτόκου στους Νεγιάδες Ζαγορίου. Ήθροισμα ερωτηματικό στη χρονολογία, αφού στο δημοσιευμένο αντίγραφο η χρονολογία διαβάζεται ευκρινώς «ΑΚΑ». Θεωρούμε πάντως ότι η πρόθεση ήταν να γραφεί η χρονολογία «ΑΩΑ» (=1801) και όχι «ΑΩΚΑ» (=1821). Κατά το 1821, με τον πόλεμο μεταξύ Αλή πασά και σουλτάνου σε εξέλιξη στην περιοχή των Ιωαννίνων και με στρατιωτικές επιχειρήσεις και στα Ζαγορωχώρια, θα ήταν μάλλον παράξενο να συναντούσαμε τέτοιου είδους δραστηριότητες.

(Η συνέχεια στο επόμενο)

ΤΟ «ΑΜΑΡΓΑΡΟΝ» ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΖΑΓΟΡΙΣΙΩΝ

Ανοιξε, το βράδυ της Κυριακής 30 Μαρτίου, η αυλαία στο Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Ιωαννιτών και γέμισε η σκηνή από μαργαριτάρια. Γέμισε το σανίδι από παιδιά, εφήβους, νέους και κυρίες των χορευτικών τμημάτων του Πολιτ. Συνδέσμου Ζαγορίσιων.

Ήταν η ετήσια εκδήλωση του Συνδέσμου. Γεμάτη η πλατεία, ο εξώστης και οι διάδρομοι της αίθουσας. Ικανοποίηση στ' αυτιά και στα μάτια. Η έναρξη ανατέθηκε στον δικό μας αγαπητό Γρηγόρη Καψάλη, που έπαιξε με το κλαρίνο του το τραγούδι «Του Χατζηγιώργη η ανηψιά» κι άλλα καθιστικά τραγούδια. Μετά τον Γρηγόρη, Αντ'δρο του Συνδέσμου, πήρε το μικρόφωνο ο Πρόεδρος του Δ.Σ. Γιώργος Παπαλεοντίου και χαιρέτισε τους παρισταμένους, εξηγώντας πρωτίστως τον τίτλο της εκδήλωσης. Η ομιλία του δημοσιεύεται στη διπλανή στήλη. Ακολούθησε το πρόγραμμα με τραγούδια κατά σειρά από Φλώρινα, Καρδίτσα, Καστοριά, Αμοργό, Πυλαία, Έβρο κι έκλεισε με σαρακατσάνικους και ζαγορίσιους χορούς. Η εξαίρετη ορχήστρα εκτέλεσε τέλεια όλα τα τραγούδια που χόρευαν τα τμήματα. Το παιδικό τμήμα χειροκροτήθηκε ιδιαίτερα, καθώς και το εφηβικό. Εντυπωσιάσαν επίσης οι στολές των χορευτών, που ανταποκρίνονταν τοπικά στους χορούς και στα τραγούδια. Προσωπικά θαύμασα τις εκφράσεις και τις κινήσεις του σώματος των χορευτών. Έβγαινε από μέσα τους διάθεση, ενθουσιασμός κι απόλαυση. Άκουσα επιφωνήματα και είδα χαμόγελα. Διέκρινα λικνίσματα και χάρη. Οι κυρίες και τα κορίτσια, με προσεγμένο μακιγιάζ και πλατύ χαμόγελο, άστραφταν και λαμποκοπούσαν.

Δεν πήγα ν' ακούσω και να δω τραγούδια και χορούς απ' το Ζαγόρι, αλλά απ' όλη την Ελλάδα. Πρέπει ν' αγαπήσουμε κι εμείς οι Ζαγορίσιοι τα τραγούδια και τους χορούς της άλλης Ελλάδας, όπως κάνουν άλλωστε οι πολιτιστικοί σύλλογοι άλλων περιοχών. Τα χορευτικά τμήματα του Συνδέσμου μας ήθελαν να μας δείξουν τις ικανότητές τους στους χορούς της άλλης Ελλάδας και να μας προτρέψουν να τους αγαπήσουμε κι εμείς. Όσοι γκρινιάζουν για τις εκδηλώσεις αυτές του Συνδέσμου ας αναλογιστούν το πανηγύρι του χωριού τους με τα συρτοτσιφτετέλια.

Ο Πολιτιστικός Σύνδεσμος Ζαγορίσιων, παρόλα τα πενιχρά μέσα, παράγει έργο και μακάρι να σταθεί στο επίπεδο που βρίσκεται. Ποθούμενο, με την βοήθεια όλων μας, να προχωρήσει παραπάνω με στόχο την διατήρηση και προαγωγή του Ζαγορίσιου πολιτισμού μας. Μακάρι να σημειώνει κάθε χρόνο επιτυχίες.

Περισσότερες λεπτομέρειες στην ομιλία του Προέδρου Γιώργου Παπαλεοντίου στη διπλανή στήλη.

Απόστολος Ντιναλέξης

ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΓΙΩΡΓΟΥ ΠΑΠΑΛΕΟΝΤΙΟΥ

Φίλες και φίλοι του Συνδέσμου σας καλωσορίζουμε στην αποψινή μας παράσταση ... και για αρχή, σας οφείλουμε την ερμηνεία του τίτλου μας, το «αμάργαρον», που πολλούς προβληματίσε:

Στην αρχή, έχουμε το αρχαίο *μαργαρίτης*, κυρίως ως επιθετικό προσδιορισμό του «λίθος», αν και δεν είναι ακριβώς εδώ η αρχή, αφού η λέξη δεν είναι ελληνική. Η λέξη μαργαριτάρι έχει ινδική ρίζα και οι Έλληνες το γνώρισαν όταν οι στρατιές του Αλεξάνδρου κατακτούσαν την Περσία.

Από τον μαργαρίτη προκύπτει, με υποκορισμό, το *μαργαριτάριον*, ενώ υποχωρητικά σχηματίζεται το *μάργαρον* που σημαίνει το μαργαριτοφόρο στρείδι. Σήμερα μάργαρος ή μάργαρο λέγεται η ουσία που καλύπτει το εσωτερικό πολλών οστράκων, το υπόλευκο και απαστράπτον, το κοινώς λεγόμενο σεντέφι.

Με το στερητικό -α- αποκτά μεταφορική σημασία και δηλώνει το απέριττο, το λιτό. Και η λέξη αυτή, το αμάργαρον, είναι η πιο κατάλληλη για να δηλώσει όχι μόνο το περιεχόμενο της αποψινής παράστασης, αλλά και

μία συνολική τοποθέτηση και οπτική του Συνδέσμου, για έναν κύκλο δημιουργίας που κλείνει κι έναν που ανοίγει.

Δεν πέρασε ένας χρόνος από την τελευταία μας συνάντηση -όπως συνέβαινε συστηματικά τα προηγούμενα χρόνια- γιατί μέσα στο 2013 πραγματοποιήσαμε μια μεταβολή στο τόπο και το χρόνο του ετήσιου ραντεβού μας: η παράστασή μας έγινε τον Ιούλιο και στον υπαίθριο χώρο της ΕΗΜ.

Στο πολιτιστικό πεδίο -περισσότερο από οπουδήποτε αλλού- η μεταβολή και ο μετασχηματισμός είναι αναγκαιότητα και οι φορείς που θέλουν να παραμείνουν ζωντανοί και παραγωγικοί οφείλουν να διαφοροποιούνται ακόμα και από τον ίδιο τους τον εαυτό.

Κατά την προηγούμενη περίοδο -περίπου για μια δεκαετία- ο Σύνδεσμος επιχείρησε μια εντυπωσιακή έξοδο από το κουκούλι του και έλαμψε σαν πολύχρωμη πεταλούδα. Ένας κύκλος ζωής έκλεισε και η πεταλούδα ξαναυφαίνει το κουκούλι της για να αναγεννηθεί.

Και το υφαίνει με τα πρωτογενή της υλικά που είναι η μουσική και ο χορός, για τούτο

και δεν είναι λιγότερο όμορφο ή πολύτιμο. Είναι καθαρό μετάξι, είναι η αισθητική απόλαυση που θα ξετυλιχθεί μπροστά σας, ήχοι, βήματα, χρώματα, το κυρίως σώμα της παράδοσης χωρίς καμία διαμεσολάβηση.

Και σε ένα νέο κύκλο ζωής και δημιουργίας, ο Πολιτιστικός Σύνδεσμος Ζαγορίσιων προφυλαγμένος στο πολύτιμο κουκούλι του, μέσα στο 2014, ενδοσκοπείται και αναστοχάζεται.

Θέτει πάντα υψηλούς στόχους, χωρίς να μεταβάλλει όμως τους δύο βασικούς άξονες πάνω στους οποίους κινείται κάθε του προσπάθεια: την υπηρετήση των προσανατολισμών της παράδοσης και την -όσο το δυνατό- σοφή διαχείρισή τους, αλλά και την επικοινωνία με το ευρύτερο κοινό, που εσείς εκπροσωπείτε, την πηγή που ανατροφοδοτεί το σώμα της παράδοσης, και την ψυχαγωγία σας με τους πληρέστερους όρους.

Η σημερινή μας παράσταση με τίτλο «αμάργαρον», αποτελεί συνδιοργάνωση με το Δήμο Ζαγορίου και πραγματοποιείται με την ευγενική χορηγία των εξής:

- 1) ΒΕΧΡΩ ΑΕ Βιομηχανία Οικολογικών Χρωμάτων
- 2) ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΦΟΥΚΑΣ Φροντιστήριο το ΚΛΑΣΙΚΟ
- 3) ΔΩΔΩΝΗ Α.Ε. Γαλακτοβιομηχανία
- 4) Ιστορική και Λαογραφική Εταιρεία Ζαγορίου Ι.Α.Ε.Ζ.
- 5) Κυνηγετικό Σύλλογο Ζαγορίου
- 6) ΖΩΤΟΣ Οπτικά, Φακοί επαφής
- 7) Μάστακας ΑΣΦΑΛΕΙΕΣ
- 8) κα Ουρανία Παπαναστασίου-Παντελεΐδη
- 9) ΧΡΩΜΟΕΠΙΛΟΓΗ Πολύβιος Καρράς
- 10) Τον Τηλεοπτικό Σταθμό Ήπειρος TV1 ως χορηγό επικοινωνίας

Τους οποίους και ευχαριστούμε.

Το Διοικητικό Συμβούλιο του Συνδέσμου Ζαγορίσιων επίσης ευχαριστεί:

το Βαγγέλη Μάντζιο, την Εύη Γκόγκου, τη Δήμητρα Καλέσιου, τον Γιώργο Φούκα, το Θανάση Σωτηρόπουλο, το Βαγγέλη Νέτη, το Στέφανο Χριστογούλα, τον Πέτρο Ρίζο, τον

Βασίλη Δαλκαβούκη, την Ελένη Δούβλη και τον Κώστα Καρβούνη που βοήθησαν για την πραγματοποίηση της εκδήλωσής μας

Το Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Ιωαννιτών για την αίθουσα που φιλοξενούμαστε απόψε.

Τους Συλλόγους: ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΣΥΛΛΟΓΟ ΜΥΡΙΝΗΣ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ, ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑ ΣΑΡΑΚΑΤΣΑΝΑΙΩΝ ΗΠΕΙΡΟΥ, ΣΥΛΛΟΓΟ ΣΑΡΑΚΑΤΣΑΝΑΙΩΝ ΠΡΕΒΕΖΑΣ, ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΚΑΙ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΥΛΛΟΓΟ ΣΟΥΛΙΩΤΩΝ ΙΩΑΝ-

ΝΙΝΩΝ «ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΣΟΥΛΙ», ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΣΥΛΛΟΓΟ ΠΕΡΑΜΑΤΟΣ «ΤΟ ΣΠΗΛΑΙΟ», ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΣΥΛΛΟΓΟ ΑΜΦΙΘΕΑΣ «ΟΙ ΑΓΙΟΙ ΑΝΑΡΓΥΡΟΙ», ΠΑΤΡΙΩΤΙΚΟ ΣΥΝΔΕΣΜΟ ΚΑΛΑΡΡΥΤΩΝ «Η ΠΙΝΔΟΣ» που μας δάνεισαν

φορεσιές τους από την ιματιοθήκη τους

Τους μουσικούς μας: Σαράντη Δράμαλη, Τάσο Ντάφλο, Κώστα Καραπάνο, Φώτη Παπαζήκο, Γιώργο Πατσούρα, Θωμά Χαλιγιάννη, Βασίλη Παπαγεωργίου και τον Γρηγόρη μας.

Το δάσκαλό μας Γιάννη Τριφύλλη και υπεύθυνο προγράμματος και τέλος όλους τους χορευτές μας.

Καλή σας ακρόαση

Ευχαριστίες Τέλους:

Η φετινή μας εκδήλωση με τίτλο «αμάργαρον» έλαβε τέλος.

Πρώτα από όλους και το άφησα για το τέλος θέλω να ευχριστώ από καρδιάς τον Πολιτιστικό Σύλλογο Μυρίνης Καρδίτσας, που όχι μόνο μας έδωσαν τις φορεσιές τους, ταξίδεψαν μέχρι τα Γιάννενα μια ομάδα από 20 άτομα, για να δουν την παράστασή μας, αλλά και να βοηθήσουν στο ντύσιμο των χορευτών. Ευχαριστούμε φίλοι Καρδισιώτες.

Για το σχεδιασμό και την υλοποίηση της παράστασής μας το Δ.Σ. έχει την υποχρέωση και πιο πολύ την ικανοποίηση να ευχαριστήσει:

Πάνω απ' όλα, το τμήμα παραστάσεων, που όλο το προηγούμενο διάστημα έδωσαν το χρόνο τους και την ψυχή τους με πολλές πολλές πρόβες.

το τμήμα κυριών, το Μεσαίο εφηβικό τμήμα, το Παιδικό χορευτικό τμήμα, τα «κούτσκα» μας.

Τους υπεύθυνους χορευτικών τμημάτων

Βαγγέλη Καρβούνη και Κώστα Καραϊσκό.

Την υπεύθυνη ιματιοθήκης κα Μαρία Κασίμη.

Το δάσκαλο Χορού του Συλλόγου μας και υπεύθυνο προγράμματος Γιάννη Τριφύλλη, τους μουσικούς μας και τέλος τον Πατριάρχη της μουσικής του Ζαγορίου το Γρηγόρη Καψάλη, το Γρηγόρη μας και όλους εσάς που αφιέρωσατε τον ελεύθερο χρόνο σας και είσασταν μαζί μας απόψε.

Καλό σας βράδυ

Η ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΜΑΣ

Με μια καλαίσθητη πρόσκληση και αφίσα κάλεσε και φέτος τους ζαγορίσιους και τους φίλους του Ζαγορίου ο Πολιτιστικός Σύνδεσμος Ζαγορίσιων σε συνδιοργάνωση με το Δήμο Ζαγορίου, στην ετήσια εκδήλωση στο Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Ιωαννιτών την Κυριακή 30 Μαρτίου στις 8 το βράδυ. Ο τίτλος: ΑΜΑΡΓΑΡΟΝ.

Η παράσταση άρχισε σε μια κατάμεστη αίθουσα με δύο ζαγορίσια κομμάτια παιγμένα σόλο από τον Καψάλη ενώ στη συνέχεια ακολούθησε ο χαιρετισμός του προέδρου Γ. Παπαλεοντίου που καλωσόρισε τους ακροατές και εξήγησε τον τίτλο που, όπως είπε, σημαίνει το απέριττο το γνήσιο, το λιτό που ανευρίσκεται απόφα στην παράδοση. Τα χορευτικά όλων των ηλικιών υπήρξαν πραγματικά υποδειγματικά όχι μόνο στην εμφάνιση με τις πολύτιμες φορεσιές πολλών μερών της χώρας μας αλλά και στους χορούς που τους ερμήνευαν με το ανάλογο, κάθε φορά ύψος και άνεση ενώ στη σκηνή έδιναν μια πανοραμική εικόνα με τα χρώματα των φόρεσών και την ομοιομορφία στο στήσιμο. Οι χοροί που ακούστηκαν προέρχονταν από τη Φλώρινα, την Καρδίτσα, την Καστοριά, την Πυλαία, τον Έβρο καθώς και οι πιο γνωστοί από τους σαρακατσάνικους χορούς, ενώ στο τέλος από το Ζαγόρι, το χορευτικό τμήμα κλείνοντας, παρουσίασε με τις αρχοντικές μας φορεσιές και το ανάλαφρο πάτημα στο χορό τρεις χορούς μας γεγονός που αποζημίωσε το κοινό με ντόπια ακούσματα γιατί είναι αλήθεια ότι το πρόγραμμα ήταν μακρύ και πυκνό, τρεις περίπου ώρες και δεν διανθίζονταν, από άλλους είδους υλικό διάλογους ή σκετς κ.λ. Συγχαρητήρια σε όλους όσους μάχησαν για αυτή την εκδήλωση που, για άλλη μια φορά ανέδειξε ευρύτερα τον ξεχασμένο τόπο μας. Και του χρόνου με το καλό.

Κατερίνα Ζαρίδη

ΧΡΗΣΤΟΣ ΖΑΜΠΑΚΟΛΑΣ

Η ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΤΩΝ ΓΙΑΝΝΙΩΤΩΝ ΕΒΡΑΙΩΝ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΟΥΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

ΙΩΑΝΝΙΝΑ-ΒΕΝΕΤΙΑ, 16ος-18ος ΑΙΩΝΑΣ, σ. 187

Το Δεκέμβριο του 2013 εκδόθηκε από το Ίδρυμα Ιωσήφ και Εσθήρ Γκανή η μελέτη με τον παραπάνω τίτλο του νεαρού και αγαπητού μας συντοπίτη από τους Ασπραγγέλους, Χρήστου Ζαμπακόλα.

Η εργασία αποτελεί μια άρτια επιστημονικά μελέτη, γιατί σε συνδυασμό με την εμπεριστατωμένη βιβλιογραφία στηρίζεται εξολοκλήρου σε άγνωστες αρχειακές μαρτυρίες από τα Κρατικά Αρχεία της Βενετίας, το Αρχείο του Ελληνικού Ινστιτούτου Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Σπουδών Βενετίας και τα τοπικά αρχεία της Κέρκυρας. Αρχικά, ο συγγραφέας αναφέρεται διεξοδικά στην κοινότητα των Ρωμανιωτών Εβραίων των Ιωαννίνων, σε ό,τι αφορά τις σχέσεις της με άλλες εβραϊκές κοινότητες, τους οικογενειακούς δεσμούς, τις προίκες, την κληρονομιά, τις ονοματοδοσίες και την παραβατικότητα. Στη συνέχεια, στο κεφ.: *Οι Γιαννιώτες Εβραίοι έμποροι*, αναλύει διεξοδικά το εμπορικό δίκτυο των γιαννιωτών εβραίων, την εμπορική πολιτική της Βενετίας, τους ανταγωνισμούς και την άσκηση του εμπορίου της εποχής.

Σπουδαία πηγή, όπως αποδεικνύεται για το θέμα της μελέτης που αξιοποιείται επιτυχώς από τον συγγραφέα, αποτελεί το εμπορικό αρχείο του Κωνσταντίνου Σελέκη και Λάμπρου Σάρου. Από εδώ, συγκεκριμένα από τις επιστολές των γιαννιωτών εβραίων προς το εμπορικό οίκο Σελέκη

Σάρου αρίωνται άγνωστα στοιχεία για συνεργάτες και συνεργασίες των γιαννιωτών εβραίων, το εύρος του εμπορικού δικτύου, τα εισαγόμενα-εξαγόμενα προϊόντα, τον τρόπο των πληρωμών, οι διαφορές και τα παράπονα. Ο συγγραφέας δεν παραλείπει να σχολιάσει και τις επιστολές. Εξάλλου, ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει και η τέταρτη ενότητα, όπου καταγράφονται και σκιαγραφούνται, σύμφωνα με τις μαρτυρίες, εβραίοι γιαννιώτες έμποροι.

Στα *συμπεράσματα - επίλογο* στις σελ. 75-79, ο συγγραφέας συνοψίζοντας, με βάση τα τεκμήριά του, τονίζει ότι οι γιαννιώτες εβραίοι που δραστηριοποιούνταν στο εμπόριο εκμεταλλεύονταν ένα ήδη αναπτυγμένο δίκτυο εμπορικών συνεργασιών που είχε ως αντικείμενο τις μεταφορές. Πολλοί γιαννιώτες έμποροι ασχολήθηκαν από νωρίς με το διαμετακομιστικό εμπόριο, τόσο με τη στενή όσο και με την ευρεία του έννοια ως μεταφορείς από και προς τη Βενετία, όπως και τη γραμμή Βενετία-Κωνσταντινούπολη-Βενετία, αλλά και ως μεσάζοντες για τη διοχέτευση στην ευρωπαϊκή ή τουρκική (Κωνσταντινουπολίτικη κυρίως) αγορά. Με αυτούς τους χριστιανούς εμπόρους συντοπίτες και οικείους τους, συνεργάστηκαν στενά οι γιαννιώτες εβραίοι και η επιλογή αυτή ήταν συνειδητή διαμορφωμένη από αιώνες συμβίωσης. Και αλλού: Η υπαγωγή κάτω από ενιαία όσο και αλλόθρησκη εξουσία, η οποία απαιτούσε από τις δύο κοινότητες –την ελληνική και την εβραϊκή– τις ίδιες σε γενικές γραμμές υποχρεώσεις, ενίσχυε την αίσθηση της κοινής μοίρας και κατ' επέκταση, το συναίσθημα της ομάδας στα μέλη των δύο κοινοτήτων.

Το θέμα του πονήματος αποτελεί καθ' αυτό πρωτοτυπία αλλά κυρίως το καθιστά πρωτότυπο το άγνωστο υλικό στο οποίο στηρίζεται και το οποίο ο συγγραφέας με τόση επιτυχία αξιοποιεί και παρουσιάζει.

Συγχαρητήρια και πάλι στον συγγραφέα Χρήστο Ζαμπακόλα.

Με τιμή, **Κατερίνα Ζαρίδη**

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

«ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΟΥ ΤΡΑΒΝΙΚ»

ΤΟΥ ΙΒΟ ΑΝΤΡΙΤΣ

ΙΒΟ ΑΝΤΡΙΤΣ

«Το χρονικό του Τράβνικ»

Μυθιστόρημα

Μετάφραση: Χρήστος Γκούβης (από τα Σερβοκροατικά)

Εκδόσεις Καστανιώτη, 2013, σ. 561

Ένας δικός μας, ο Ζαγορίσιος (Αρίστη) **Χρήστος Γκούβης**, μεταφράζει από τα Σερβοκροατικά, το μυθιστόρημα του Νομπελίστα (1961), Ιβό Άντριτς (1892-1975), «**Το χρονικό του Τράβνικ**», που αντλεί την αφήγηση από την ευρύτερη Γιουγκοσλαβική παράδοση και ιστορία, όπως και το πιο γνωστό «**Το γεφύρι του Δρίνου**» του ίδιου.

Η μετάφραση του βιβλίου από τον φίλο και συμπατριώτη Χρήστο έγινε το 1999 από τις εκδόσεις «Καστανιώτη» και επανεκδόθηκε το 2013, έκδοση στην οποία αναφέρεται ο Άκης Παπαντώνης στην «Εφημερίδα των Συντακτών» (22-23 Μαρτίου 2014).

Ο Χρήστος Γκούβης έχει μεταφράσει σχεδόν ολόκληρο το έργο του Ιβό Άντριτς (πάνω από 10 βιβλία) και άλλων Σέρβων, όπως του V. Milovan και του Slobodan.

Το βιβλίο (λέει ο κ. Παπαντώνης), προοικονομεί, σχεδόν αλάθητα τις εξελίξεις στην ευρύτερη Βοσνιακή επικράτεια στα χρόνια που ακολούθησαν, προοικονομεί τον πόλεμο, τον Γιουγκοσλαβικό διχασμό, την κοινωνικοθηρσκειτική διχοτόμηση, την αναμέτρηση Δύσης και Ανατολής, σε μια γωνιά του πλανήτη που συγκέντρωσε επί μακρόν το βλέμμα του «ανεπτυγμένου» Κόσμου.

Αντί κατακλείδας, συνεχίζει ο κ. Παπαντώνης, μια σημείωση: Χρόνια μετά τον θάνατο του Άντριτς, το 1991, όταν πια οι εξελίξεις στη Βοσνία, ήταν ραγδαίες, η βιβλιοθήκη που έφτιαξε με τα χρήματα από το βραβείο Νόμπελ μετατράπηκε σε σούπερ μάρκετ, ενώ η πρόσφατη επαναφορά του έργου του στη διδακτέα ύλη των σχολείων της πατρίδας του συνοδεύτηκε από προσεκτική «διαλογή» και «επιμέλεια» – κάτι που ενδεχομένως αδυνατούσε να προφητεύσει ο ίδιος.

B.T.

Νέος συμπατριώτης μας ηθοποιός

Ο απόφοιτος του Θεάτρου Τέχνης «ΚΑΡΟΛΟΣ ΚΟΥΝ» **Αγάθος Αριστείδης**, εγγονός του Καραδήμου Αριστείδη από το Σκαμνέλι, μετέχει στην ομάδα αποφοίτων 2013 του Θεάτρου Τέχνης, που θα παρουσιάσει στα Γιάννενα, στο ΚΑΜΠΕΡΕΙΟ θέατρο, από 8 μέχρι 11 Μαΐου το έργο «ΚΑΛΗΝΥΧΤΑ ΝΤΕ». Είναι μια διασκευή του διηγήματος του Δημήτρη Χατζή «Περδικάρη Μαργαρίτα» και του θεατρικού «Καληνύχτα Μαργαρίτα» του Γεράσιμου Σταύρου.

Ο Ασπραγγελιώτης ποιητής Κώστας Σίμος

ΑΣΠΡΑΓΓΕΛΟΙ

Στον ποιητή ΦΡΙΞΟ ΤΖΙΟΒΑ

Στην πλατεία Εξαρχείων στο Σαχαροπλαστείο καφέ «ΦΛΟΡΑΛ», επιχείρηση του Δοβριανίτη Ροβέρτου Βαλάχου για αρκετά χρόνια, σύχναζαν πολλά αξιόλογα άτομα από την Ήπειρο και κυρίως από το Ζαγόρι.

Στο καφέ αυτό συναντούσα τακτικά δύο καθηγητές μου από το γυμνάσιο αρρένων Ιωαννίνων, το Μάνθο Οικονόμου από τους Νεγάδες και τον Πελοπίδα Οικονομίδη από τον Ελαφότοπο. Πελάτες του «ΦΛΟΡΑΛ» ο Λεάνδρος Βρανούσης και ο Βασίλης Κραψίτης. Εδώ και άνθρωποι του θεάτρου, του κινηματογράφου και της πολιτικής.

Εντυπωσιακή πάντα η παρουσία του Λεωνίδα Κύρκου, γνήσιου τέκνου των Εξαρχείων μετά της παρέας του.

Στο «ΦΛΟΡΑΛ» είχα την τύχη να γνωρίσω το συγχωριανό μου ποιητή Κώστα Σίμο. Από τον πατέρα μου Αλέξανδρο Κομπάρο ήξερα πάρα πολλά για τη ζωή του στην Ξενιτιά, την αγωνία του, τον καημό του, τη νοσταλγία για τους Ασπραγγέλους, το χωριό των παιδικών του χρόνων.

Νέος ο Κώστας Σίμος Ξενιτεύτηκε στο Κάιρο, όπου έζησε πάρα πολλά χρόνια, εργάστηκε σκληρά, πάλεψε και έγραψε αρκετά βιβλία και ποιητικές συλλογές. Πολλά από τα βιβλία που βρίσκονται στην οικογενειακή μου βιβλιοθήκη στο χωριό με ένθερμες αφιερώσεις στον πατέρα μου.

Από την μεταξύ τους αλληλογραφία διαπίστωσα τον καθημερινό αγώνα που έδινε στην Ξενιτιά, αλλά κυρίως τη νοσταλγία για το χωριό, για τον τόπο και τους δικούς του ανθρώπους.

«Και φεύγουμε στην Ξενιτιά. Μα η ψυχή μας μένει εκεί στα βράχια του χωριού και στο καμπανοστάσι. Το πατρικό το σπίτι μας τη μνήμη μας ζεσταίνει κι ο γυρισμός διπλή χαρά της ζήσης μας γιορτάσι» γράφει με πόνο σε ποίημά του ο Κώστας Σίμος.

«Ελληνική γη», «Σκληρή πορεία», «Πυρωμένο σταυροδρόμι», «Νύχτες αξιμώτερες», «Εκεί να τα ύστερα», είναι ορισμένα από τα βιβλία του.

Από την ποιητική του συλλογή «Πυρωμένο σταυροδρόμι» ξεχωρίζουμε και δημοσιεύουμε στο περιοδικό «ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ» δύο ποιήματά του αφιερωμένα, όπως γράφει, σε δύο Ζαγορίσιους, στον αείμνηστο Κώστα Λαζαρίδη από το Κουκούλι και στον Ασπραγγελιώτη Φρίξο Τζιόβα.

ΜΑΚΗΣ ΚΟΜΠΑΡΟΣ

Τα δειλινά, τ' απόβραδα, κρυφά ξυπνούν οι μνήμες. Κι' όλα ξεχνιούνται γύρω μου. Σβήνει, πια το «παρόν». Φλόγες του νόστου ανάβουν, το νου μου τρών' σαν λίμνες. Χάνομαι, αναδεύοντας, στιγμές παλιών καιρών.

Ανοιξη! Γιε μου ξύπνησε, μου 'κραξε το πρωί, η μάννα μου, χαϊδεύοντας, μ' αγάπη, τα μαλλιά μου. Ξύπνα να δεις και να χαρείς την άνοιξη και την αυγή. Τώρα φαράκι οι θύμησης στάζουνε στην καρδιά μου.

Το καλοκαίρι πρόσμενα στ' αλώνια να βρεθώ. Να φέρω «γύρα» τ' άλογα και να τα «καμτσικίζω». Πηδούσαμε μες στ' άχυρα-Μνήμη σ' ευχαριστώ!- Στη λαύρα μέσα της ζωής, στο δέντρο σου σταλίζω,

Φθινόπωρο και οι σοδιές, μαζεύονταν στο σπίτι. Μύριζε «μούστο» η αυλή και το κελάρι οπώρες. - Κουράστηκα στην Ξενιτιά. Το κάθε τι με πλήττει- Φθινοπωριάτικες βροχές στολίζανε τις ώρες.

Κοιμούνται οι ΑΣΠΡΑΓΓΕΛΟΙ στο χιόνι τυλιγμένοι. Οι σκύλοι, μόνο, αλυχτούν κι' η νύχτα ανατριχιάζει. Στο τζάκι καίει η φωτιά. Κι' η μάνα η πικραμένη, το γυρισμό μου σκέφτεται. Κι' ο στοχασμός της σφάζει.

ΖΑΓΟΡΙΣΙΕΣ ΕΙΚΟΝΕΣ

Στο φίλο Κώστα Λαζαρίδη

Το Μάη, περνούν τα πρόβατα για τα ψηλά βουνά. Με τα «γκεσέμα» σμπροστά, πάχουν βαριά κονδούνια. Τραγούδια λένε τα πουλιά. Κι' οι πέριδικες, γλυκά μηνύματα μας στέλνουνε από τα κορφοβούνια.

Στο Βίκο, ο πετρο-κότσιφας το λέει στις ρεματιές. Και το Ζαγόρει, νειρέται ωραία περασμένα. Χορτάρισαν πια κι' οι αυλές. Κι' οι μάνες σιωπηλές προσμένουν να γυρίσουνε οι γιοι τους απ' τα ξένα.

ΔΙΕΘΝΗΣ ΒΡΑΒΕΥΣΗ ΤΩΝ ΙΑΤΡΩΝ ΝΙΚΟΥ ΠΡΩΤΟΝΟΤΑΡΙΟΥ ΚΑΙ ΑΝΤΑΛΕΝΑΣ ΤΣΑΤΣΟΠΟΥΛΟΥ

(γαμπρός και κόρη του Κατωσουδενιώτη καθηγητή Αλέκου Τσατσόπουλου)

Για την συμβολή τους στην καρδιολογία και ειδικότερα στην κατανόηση της **Αρρυθμιογόνου Μυοκαρδιοπάθειας** βραβεύτηκαν πρόσφατα, κατά τη διάρκεια διεθνούς επιστημονικού συνεδρίου, οι ιατροί Νίκος Πρωτονοτάριος και Ανταλένα Τσατσόπουλου. Το συνέδριο με θέμα: «**Αρρυθμιογόνος Μυοκαρδιοπάθεια και αιφνίδιοι θάνατοι νέων από καρδιολογικά αίτια: Πρόσφατες εξελίξεις**» πραγματοποιήθηκε στις 20 και 21 Μαρτίου, στο ιστορικό Πανεπιστήμιο PALAZZO DEL BO της Πάντοβα της Ιταλίας και έλαβαν μέρος επισημόντες από όλο τον κόσμο. Κατά τη διάρκεια της τελετής βράβευσης έγινε παρουσίαση του μέχρι σήμερα ερευνητικού έργου των δύο σπουδαίων ιατρών στον τομέα της Αρρυθμιογόνου Μυοκαρδιοπάθειας. Από τον καθηγητή καρδιολογίας του UNIVERSITY COLLEGE LONDON της Μεγάλης Βρετανίας Δρ WILLIAM J. MAC KENNA, τονίστηκε ιδιαίτερα «η σημασία της έρευνας που ξεκίνησε το 1985, από δύο νέους κλινικούς γιατρούς, σε μια μικρή και απομονωμένη από το ελληνικό πανεπιστημιακό χώρο επαρχία της Ελλάδας και συνεχίστηκε με προσωπικές προσπάθειες που δημιούργησαν και έφεραν το Ιατρικό Κέντρο ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΡΩΤΟΝΟΤΑΡΙΟΥ να αναφέρεται ισότιμα δίπλα στα μεγαλύτερα κέντρα Μυοκαρδιοπαθειών όλου του κόσμου».

Η ομιλία προς τιμήν τους εκφωνήθηκε από τον Καθηγητή Παθολογοανατομίας του Πανεπιστημίου της Πάντοβα, Δρ **Gaetano Thiene**, ο οποίος μεταξύ άλλων διευραμβικών σχολίων, ανέφερε: «Ο Δρ **Jeffrey Saffitz** (Καθηγητής Καρδιακής Παθολογοανατομίας του Πανεπιστημίου του Harvard των ΗΠΑ), ο Δρ **William J. MacKenna** και ο ομιλών πήραμε την πρωτοβουλία να τιμήσουμε το θεμελιώδη ρόλο που ο Νίκος Πρωτονοτάριος και η Ανταλένα Τσατσόπουλου διαδραμάτισαν στην κατανόηση κλινικών και γενετικών στοιχείων της Αρρυθμιογόνου Μυοκαρδιοπάθειας. Η παρούσα τιμητική πλακέτα είναι υπογεγραμμένη από 24 διακεκριμένα μέλη της διεθνούς ιατρικής κοινότητας που θέλησαν με αυτό τον τρόπο να τιμήσουν τη σημαντικότερη συνεισφορά τους».

Η αξία, η προσφορά και η διεθνής αναγνώριση των δύο γιατρών δεν θα μπορούσε να εκφραστεί πιο εμφατικά από τα πραγματικά συγκινητικά λόγια με τα οποία ο Καθηγητής Gaetano Thiene εκκλείσε την παρουσίασή του: «**Εκ μέρους της επιστημονικής κοινότητας και από τις δύο μεριές του Ατλαντικού ωκεανού, της κοινότητας που μοιράστηκε μαζί τους την έρευνα και μελέτη της Αρρυθμιογόνου Μυοκαρδιοπάθειας, είναι μεγάλη μου χαρά να απονείμω στον Νίκο Πρωτονοτάριο αυτή την τιμητική πλακέτα. Εκφράζουμε την ευγνωμοσύνη μας για την προσφορά του στους ασθενείς και για την προσφορά του στην πρόοδο της ανθρωπότητας, ως ένα αξιο τέκνο του πολιτισμού και της επιστήμης της Αρχαίας Ελλάδας**».

Στους εκλεκτούς επιστήμονες και στους γονείς Ντίνα και Αλέκο Τσατσόπουλο, φίλους και συμπατριώτες μας, θερμά συγχαρητήρια.

«Το Ζαγόρι μας»

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΜΟΣ ΣΤΟ ΚΟΥΚΟΥΛΙ
ΜΕ ΧΩΡΩΔΙΑ ΤΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ

Η Κυριακή 16-3-14 ήταν ηλιόλουστη και δροσερή. Ανηφορίσαμε στο Ζαγόρι για εκκλησιασμό στον Ιερό Ναό Κοιμήσεως Θεοτόκου στο Κουκούλι. Οι κρανιές, οι κορομπιλιές και οι αμυγδαλιές ανθισμένες μασχοβολούσαν και στη γη δειλά δειλά ξεπετάγονταν ποικιλόχρωμα λουλούδια. Στα ρυάκια τραγουδούσαν τρεχούμενα νερά και ψηλά η Γκαμήλα ήταν σκεπασμένη με κατάλευκο χιόνι που αντανακλούσε τις ηλιαχτίδες.

Προορισμός το Κουκούλι που φιλοξένησε απ' το Σαββατόβραδο τον «ΜΟΥΣΙΚΟ ΟΜΙΛΟ ΟΙ ΛΑΚΩΝΙΤΕΣ» απ' την Παλαιοκαστρίτσα της Κέρκυρας. Φτάσαμε στον όρθρο και η μικτή χορωδία του μουσικού ομίλου ήταν έτοιμη να ψάλλει την Θεία Λειτουργία. Η χορωδία αποτελείτο από 35 περίπου άτομα υπό την διεύθυνση της μαέστρου κ. Ροζίνας Ανεμογιάννη. Η εκκλησία γεμάτη από χωριανούς κι από προσκυνητές των γύρω χωριών. Κατανυκτική η ατμόσφαιρα από τις ψαλμωδίες της μελωδικής χορωδίας, που συνόδευε μικρό αρμόνιο, αλλά κι απ' την εξαιρετή ακουστική του ναού. Ήταν κάτι πρωτόγνωρο για τα χωριά μας, ενόψει της έλλειψης ιερών, αλλά και εκκλησιάσματος. Οι πιστοί άκουσαν απ' την χορωδία απολυτικά, κοντάκια, μεγαλυνάρια κι όλη την Θεία Λειτουργία μέχρι το «δι' ευχών». Ο Ιερέυς, πατήρ Κων/νος Δήμου, ευχαρίστησε στο τέλος την μαέστρο και τα μέλη της μικτής χορωδίας για την τιμή που μας έκαναν ν' ανεβούν και να ψάλλουν στο Κουκούλι. Ευχαριστούμε κι εμείς οι επισκέπτες τους φίλους Κερκυραίους που διακρίνονται για τα θρησκευτικά τους συναισθήματα, αλλά και την αγάπη τους για την μουσική. Το εκκλησίασμα απλώθηκε στο διπλανό μεσοχώρι για καφέ κι ήταν ιδιαίτερη χαρά να βλέπεις τόσο κόσμο. Οι φίλοι Κερκυραίοι έδειξαν ευχαριστημένοι απ' την φιλοξενία τους στο Κουκούλι κι έφυγαν για μια σύντομη βόλτα στα Γιάννινα.

Απόστολος Ντιναλέξης

ΜΕΣΟΧΩΡΙ: ΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΗΣ ΖΩΗΣ
ΣΤΑ ΧΩΡΙΑ ΤΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

Τα χωριά του Ζαγορίου είναι έτσι δομημένα ώστε στο κέντρο τους να βρίσκεται το «μεσοχώρι», η κεντρική δηλαδή πλατεία του χωριού. Αυτή η διάταξη δεν είναι σύγχρονη επινοήση, αντίθετα έτσι ήταν οργανωμένα τα χωριά μας από πολύ παλαιότερες ακόμη εποχές. Το στοιχείο αυτό είτε απουσιάζει τελείως είτε δεν είναι τόσο έντονο σε άλλα συμπλέγματα χωριών της Ηπειρωτικής και Νησιωτικής Ελλάδας. Στο «μεσοχώρι» βρίσκεται συνήθως η κεντρική εκκλησία, το σχολείο, τα διάφορα μαγαζιά και μια ή δυο βρύσες. Γύρω από το «μεσοχώρι» οργανώνεται η κοινωνική ζωή του χωριού. Είναι ο τόπος συγκέντρωσης και συνάντησης και σε αυτό πραγματοποιούνται όλες οι κοινωνικές εκδηλώσεις, με κορυφαία εκδήλωση το παραδοσιακό Ζαγορίσιο πανηγύρι. Διοργανώνονται σε συγκεκριμένες ημερομηνίες, στις εορτές των πολιούχων και των εορταζόμενων εκκλησιών και μοναστηριών του χωριού, πάντα σε σχέση με μια θρησκευτική γιορτή. Συμμετείχαν όλες οι ηλικιακές ομάδες του χωριού, ακόμα και τα παιδιά ήταν πιασμένα στο τέλος του κυκλικού χορού και «διδάσκονταν» την παράδοση από τους μεγαλύτερους με τρόπο βιωματικό, φυσικό και αβίαστο.

Με πλαίσιο το «μεσοχώρι» οι κάτοικοι των χωριών του Ζαγορίου είχαν ένα κοινό τόπο αναφοράς και έναν κοινό τόπο συνάθροισής τους. Έτσι η επαφή των κατοίκων ήταν άμεση και καθημερινή και τα όποια προβλήματα πρέκλυπταν στην κοινότητα συζητιόταν από τους ίδιους, πρότειναν λύσεις αντιμετώπισής τους και επιλύονταν άμεσα και αποτελεσματικά. Αυτό το αντιμετώπισης τους και συζήτησης τους με την αρχαία αγορά στην Αρχαία Ελλάδα. Η σύστημα οργάνωσης θυμίζει την αρχαία αγορά στην Αρχαία Ελλάδα. Η λέξη αγορά προέρχεται από το ρήμα **αγείρω=συγκεντρώνω** και είχε την έννοια του δημόσιου χώρου. Η αρχαία αγορά υπήρχε στις περισσότερες πόλεις της κλασικής Αρχαίας Ελλάδας και μεταγενέστερα στις Ρωμαϊκές πόλεις. Βρισκόταν όπως και το «μεσοχώρι» στο κέντρο της πόλης. Κατά την προϊστορική εποχή ήταν χώρος κατοίκησης και ταφής και μεταγενέστερα εξελίχθηκε στο διοικητικό, φιλοσοφικό, εκπαιδευτικό, κοινωνικό, πολιτιστικό και κυρίως οικονομικό κέντρο της πόλης.

Ανάλογα χαρακτηριστικά παρουσιάζει και το «μεσοχώρι» και είναι πραγματικά αξιοθαύμαστη η ομοιότητα και αυτή η συνέχεια που παρατηρείται ανάμεσα στην Αρχαία Ελλάδα και τη νεότερη. Στη σύγχρονη εποχή το «μεσοχώρι» διατηρεί ευτυχώς πολλά από τα χαρακτηριστικά που είχε σε προηγούμενες εποχές, αν και ζούμε σε μια εποχή αλλοτρίωσης και εικονικής πραγματικότητας. Ίσως για αυτό θα πρέπει να προσπαθήσουμε να σεβαστούμε, να διατηρήσουμε και αν είναι δυνατό να εξελιχούμε τέτοιου είδους θεσμούς που προάγουν την κοινωνικοποίηση, την επικοινωνία των μελών μιας κοινότητας και τελικά την ομαλή λειτουργία της.

ΤΖΑΜΠΟΥΡΑ ΧΑΡΑ

Χωρίς Ιερέα μένουν όλο και περισσότερα
χωριά της Ηπείρου

Τουλάχιστον για άλλα τρία χρόνια τα ακριτικά χωριά της Ηπείρου, αλλά και όλης της χώρας, θα ακούν όλο και πιο σπάνια να χτυπούν οι καμπάνες των εκκλησιών τους και τις μεγάλες θρησκευτικές γιορτές να βρίσκονται σε λίστα για την επίσκεψη ιερέα.

Πέραν της γενικότερης απροθυμίας να χειροτονηθούν νέοι ιερείς, το πρόβλημα εστιάζεται στο Μνημόνιο, το οποίο στον κανόνα «μία πρόσληψη, ανά πέντε αποχωρήσεις» περιλαμβάνει και τους κληρικούς. Και αυτό βέβαια συμβαίνει γιατί όταν είχε υπογραφεί το πρώτο μνημόνιο δεν είχε ληφθεί μέριμνα (ή και δεν θέλησε η Ελληνική πλευρά), να επισημανθεί η ιδιαιτερότητα που υπάρχει με τους κληρικούς, ώστε να προβλεφθεί εξαίρεση για αυτούς. Αποτέλεσμα σήμερα η κατάσταση να επιδεινώνεται συνεχώς καθώς πολλοί ιερείς οδηγούνται στη συνταξιοδότηση, χωρίς να μπορούν να αναπληρωθούν και έτσι δημιουργούνται τεράστια κενά σε Μητροπόλεις, όπως π.χ. της Κόνιτσας, που ενόψει των εορτών του Πάσχα θα επιστρατεύσει όσους συνταξιούχους είναι σε θέση να ιεουργήσουν, αλλά και πάλι θα υπάρξει τεράστιο ζήτημα για την κάλυψη όλων των ενοριών.

Το θέμα των κενών και της ανάγκης να γίνει άρση του περιορισμού προσλήψεων έθεσε με ερώτησή του ο βουλευτής Δράμας της Νέας Δημοκρατίας κ. Δ. Κυριαζίδης, ωστόσο η απάντηση του Υπουργού Διοικητικής Μεταρρύθμισης κ. Κυριάκου Μητσοτάκη δεν άφησε ελπίδες για εξαίρεση των ιερών από τις μνημονιακές δεσμεύσεις, τουλάχιστον μέχρι να ληφθεί η απόφαση να μην υπάρξει περικοπή των κληρικών.

Συγκεκριμένα ο υπουργός στην απάντησή του τόνισε ότι: με βάση το Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016, έως την 31η Δεκεμβρίου 2016 ο αριθμός των ετήσιων προσλήψεων και διορισμών μόνιμου προσωπικού και προσωπικού με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερος συνολικά, από τον λόγο «έναν προς πέντε» (μία πρόσληψη ανά πέντε αποχωρήσεις) στο σύνολο των φορέων.

Το υπουργείο, στο πλαίσιο του προγραμματισμού προσλήψεων για τα έτη 2014-2016 και των περιορισμών που τίθενται από τις διατάξεις του Ν. 3833/2010, εξετάζει όλες τις περιπτώσεις διορισμών που εκκρεμούν, προκειμένου να προωθηθεί η ολοκλήρωση των σχετικών πράξεων εφόσον συντρέχουν οι νόμιμες προϋποθέσεις. Ωστόσο όπως γίνεται αντιληπτό και όπως έχει αποδειχθεί στην πράξη, οι πιθανότητες να προταχθούν οι διορισμοί ιερών είναι απειροελάχιστες.

Βέβαια πρέπει να επισημανθεί ότι δεν αποκλείεται η χειροτονία ιερών, εφόσον είναι άμισθοι. Ήδη τέτοιες περιπτώσεις υπάρχουν και στην Ήπειρο, ωστόσο και αυτοί βρίσκονται στη λίστα αναμονής, ώστε να ενταχθούν στο μισθολόγιο, εφόσον συμπληρωθεί ο αναγκαίος αριθμός «5» των αποχωρήσεων, γεγονός που δεν αλλάζει την πραγματικότητα που βιώνει σήμερα η Εκκλησία.

(Σχόλιο εφημερίδας «ΠΡΩΙΝΟΣ ΛΟΓΟΣ»)

Όπως πάντα πιστοί στο καθήκον μας, αξιωθήκαμε και φέτος με την βοήθεια του Θεού και του Αγίου Θεοδώρου να κόψουμε στην ημέρα της μνήμης του την καθιερωμένη βασιλόπιτα, παρουσία του Δημάρχου Ζαγορίου κ. Γαβριήλ Παπαναστασίου, του πρώην Δημάρχου Ανατ Ζαγορίου κ. Βασ. Σπύρου και αρκετών συγχωριανών και φίλων. Την κοπή έκανε ο μηχανικός της ανάπλασης του χωριού μας κ. Άγγελος Τσιμπί-με όλους τους παρευρεθέντες, που μας τίμησαν με την παρουσία τους ειδικά τον Παπαγιάννη, εφημέριο των Μηλιωτάδων, που μας εξυπηρετεί με προθυμία στο κάθε μας κάλεσμα. Ευχόμαστε σε όλους τους χωριανούς μας όπου γης, υγεία, ειρήνη και αγάπη.

Εκ του συλλόγου

Κοπή βασιλόπιτας στο Καβαλλάρι

Μια βόλτα στο Κουκούλι

Το Κουκούλι στα παλιά, σήμερα, στο μέλλον.

Το Κουκούλι ήταν ένας μικρός παραδοσιακός οικισμός των αρχών του 14ου αιώνα και άκμασε χάρις των προνομίων, της ξενιτιάς και της σωστής διοίκησης.

Από το 1600 και μετά, μέχρι το 1800 φτάνει στην μεγαλύτερη ακμή.

Αυξάνει ο πληθυσμός του, η ξενιτιά φέρνει χρήμα, γίνονται σπουδαία μνημεία όπως η εκκλησία του. Μοναδικά αρχοντικά, δρόμοι, γεφύρια και ότι άλλο κτίσμα, που το κάνει μοναδικό στο Ζαγόρι. Ανοίγουν σχολεία και οι Κουκουλιώτες προοδεύουν στα γράμματα στις επιστήμες και στις τέχνες.

Μεγάλοι ευεργέτες και πολλοί Κουκουλιώτες έχουν καταγωγή τους από το Κουκούλι.

Τα χρόνια τα καλά όμως πέρασαν, «ήρθανε χρόνοι δισεκατο, ήρθαν καιροί οργισμένοι και τα πουλιά μισέψανε σκιαγμένα γι' άλλα μέρη...». Οι κάτοικοι ελάχιστοι, τα σχολεία κλείνουν, τα αρχοντικά ερειπώνουν. Τα προβλήματα πάρα πολλά. Σύγχρο-

νους δρόμους δεν έχουμε, η επικοινωνία δύσκολη, νερό δεν έχουμε. Εκεί που ήταν χωράφια και αμπέλια τώρα είναι ρουμάνια. Αξιόλογοι άνθρωποι δεν υπάρχουν πια. Τα τελευταία χρόνια, μετά το ογδόντα κάποιες ελπίδες άρχισαν να γεννιούνται. Οι κάτοικοι έστω και κατά διαστήματα μένουν στο χωριό, σπίτια κλειστά δεν υπάρχουν, όλοι έρχονται να τα ανοίξουν.

Συγκοινωνία υπάρχει τακτικότατη όπως και επικοινωνία με τα τηλέφωνα αλλά και με το INTERNET. Έγινε επισκευή και συντήρηση στα καλντεριμιά και στις σκάλες, επισκευάστηκαν τα γεφύρια. Έγιναν πάνω από 20 σπίτια από θεμέλια και άλλα τόσα επισκευάστηκαν.

Οι δύο εισοδοί η ανατολική και η δυτική με τις δενδροφυτεύσεις τις πλατείες τα εικονίσματα και τα κιόσκια είναι μοναδικά σε ομορφιά. Πολλοί έρχονται και καλλιεργούν τους κήπους των, φροντίζουν τα δέντρα τους, τα ζωντανά τους.

Όλα αυτά δείχνουν μια ζωντανία μέσα στη μαυρίλα. Έγινε επισκευή στην εκκλησία μας, στα παρεκκλήσια και στα εικονίσματα. Βρέθηκαν πολλές από τις κλεμμένες εικόνες. Άρχισε η επισκευή και αποκατάσταση του αρχοντικού Πλακίδα, όπως και η επισκευή του Νέου Σχολείου και του Συγκροτήματος Μεσοχώρι. Βρύσες, Παλιό Σχολείο. Όλα αυτά έγιναν με την βοήθεια των κατά καιρούς αρχόντων του Ζαγορίου, των προέδρων, των Δημάρχων, των Νομαρχών, των Περιφερειάρχων.

Όλους αυτούς εμείς τους ευχαριστούμε και είμαστε σίγουροι ότι η φροντίδα τους θα συνεχιστεί και το Κουκούλι θα γίνει ένα ζωντανό μουσείο, όταν έρθουν και όλοι οι Κουκουλιώτες και θα συνεχίσουν να το φροντίζουν δείχνοντας την αγάπη τους για το χωριό τους το όμορφο Κουκούλι.

Κάνοντας κάθε τόσο την βόλτα του μαζί με τους γνωστούς και φίλους.

Γιάννης Βακάμης

Έργα
στο Ζαγόρι

Από την Οικονομική Επιτροπή της Περιφέρειας Ηπείρου ανακοινώθηκαν οι αποφάσεις για έργα στο Ζαγόρι συνολικού χρηματικού ποσού 360.000 ευρώ.

Αναλυτικά:

1) Αποκατάσταση επαρχιακής οδού από κόμβο Μεταμόρφωσης έως Μονοδένδρι 150.000 ευρώ

2) Βελτίωση ασφαλτοστρωση τμήματος επαρχιακής οδού Ασπράγγελοι-Δίκορφο-Καλουτά-Μανασσή, 150.000 ευρώ και αποκατάσταση επαρχιακής οδού προς Νεγάδες, Δίκορφο και Ασπραγγέλους 60.000Ε.

Σ.Θ.

ΜΟΡΦΩΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΕΚΠ/ΚΟΣ
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΚΑΒΑΛΛΑΡΙΤΩΝ
ΖΑΓΟΡΙΟΥ «Η ΑΓΙΑ ΤΡΙΑΣ»

Απολογισμός οικονομικού έτους 2013

Εσοδα:	
Υπόλοιπο παρελθ.	
χρήσεως:	108,01Ε
Οικον. ενίσχυση χωριανών:	450,00Ε
Συνδρομές μελών:	250,00Ε
ΣΥΝΟΛΟ ΕΣΟΔΩΝ	808,01Ε
Έξοδα:	
Καθαριότητα:	506,00Ε
Συνδρομές:	10,00Ε
Επισκευές:	25,00Ε
Ταχ. τέλη:	2,62Ε
Προμήθεια αγαθών:	26,30Ε
Καύσιμα:	52,,53Ε
Εκδηλώσεις:	90,02Ε
ΣΥΝΟΛΟ ΕΞΟΔΩΝ:	712,47Ε
Υπόλοιπο για τη νέα χρήση:	95,54Ε

Εκ του συλλόγου

Η ζωή του Χριστού με ακροστοιχίδα
το αλφάβητο

Άλφα – Αρχή του κόσμου
Βήτα – Βασιλεύει ο Κύριος
Γάμμα – Γεννάται ο Χριστός
Δέλτα – Δέονται οι άγγελοι
Έψιλον – Έρχεται ο Κύριος
Ζήτα – Ζητούν τον Κύριον
Ητα – Ηλιος ήταν και έλαμψεν
Θήτα – Θεοτόκος τον εγέννησεν
Ιώτα – Ιωάννης τον εβάπτισεν
Κάπα – Καλάμω τον επότισαν
Λάμδα – Λαός τον ετριγύριζεν
Μι Νι – Μέρες και νύχτες τον εβασάνιζαν
Ξι – Ξύδι τον επότισαν
Όμικρον – Ο Ηρώδης τον ερωτά:
Πι – Ποίος είσ' εσύ;
Ρο – Ρωμαίος είμ' εγώ
Σι – Σημάδι τον βάλανε
Ταυ – εις Τάφον τον έβαλαν
Υψιλον – Υψηλά τον ανέβασαν
Φι – Φύλακες τον εφύλαττον

Χι – Χαίροντες τον επήγαιναν
Psi – Ψηλά τον ανέβασαν
Ωμέγα – Ω! Το μέγα, το μεγάλο και στον κόσμο δεν είν' άλλο: Ο Χριστός Αναστημένος κι ο Ιούδας κρεμασμένος!

Έτσι το μάθαινε η Γιαννού-σaina που ήταν απόφοιτη μόνον της Γ' Δημοτικού!!! κι έγραφε καλλιγραφικά και ορθογραφημένα στο Βραδέτο. Υποκλινόμαι στη Ζαγορίσια γυναίκα που όλο το Μεγαλοβδόμαδο 'πηρεύε απ' τη νύχτα, ράδιζε για μεταλαβιά με το στάρι και τη λειτουργία στην κατάσταση πετσέτα τη Μ. Πέμπτη, έλαμπε το βράδι στο καφάσωτό της εκκλησίας και μάθαινε στα παιδόπουλα σα δασκάλα τα Πάθη του Χριστού!

Ελένη Δούδλη

Έκθεση στο Μονοδένδρι

Συνεχίζεται η έκθεση στο Ριζάρειο Ίδρυμα στο Μονοδένδρι με τίτλο: «**ΙΩΑΝΝΙΝΑ 1913-2013**», ένας ιστορικός περίπατος στην πόλη και θα διαρκέσει μέχρι τον Ιούλιο 2014. Η έκθεση θα λειτουργεί στο Ριζάρειο Εκθεσιακό Κέντρο Μονοδενδρίου καθημερινά από 9.00-16.00. (Τηλέφωνο 2653071573)

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΣΕΛΙΔΑΣ:
ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΓΚΕΡΛΕ-ΜΠΙΤΣΑ

ΑΝΘΡΑΚΙΤΗΣ

Γεννήσεις

– Η **Αμαλία Αν. Βαρζώκα** και ο **Βασίλης Λιόντος** χάρισαν στην Ευθαλία τους, ένα πανέμορφο αδελφάκι στα Γιάννενα την Κυριακή 23 Μάρτη του 2014. Να μεγαλώνει με υγεία, χαρά, ευτυχία...

ΑΝΩ ΡΑΒΕΝΙΑ

Γεννήσεις

– Η **Ελένη Ν. Ρούντα** και ο **Γιάννης Κοντοράδης** χάρισαν στη Φρειδερίκη τους ένα υγιέστατο αδελφάκι στην Αθήνα στις 19-2-2014. Να τους ζήσει γερό και τυχερό.

– Η ωτορινολαρυγγολόγος **Βάντα** και ο χειρουργός γυναικολόγος **Μάριος Φράγκος** χάρισαν στην Ολυμπία τους ένα υγιέστατο αδελφάκι το Μάρτιο του 2014 στη Θεσσαλονίκη... Να μεγαλώνει με υγεία το 2ο εγγονάκι της Ολυμπίας Αν. **Μήλιου**.

Βαπτίσεις

– Η **Αλέκα** της Όλγας **Μακρή** και του Σπυριδωνα **Ρούντα** και ο **Θεόδωρος Λώλος** βάπτισαν το μοναχοπαιδί τους την Κυριακή 30 Μάρτη 2014 στην Ι. Μ. Δουραχάνης και ο νουνός του χάρισε το όνομα **Θεοχάρης**. Γερό και τυχερό νάναι και στα στεφάνια του να χαρούν.

Θάνατοι

– Η συμπαθέστατη φιλότιμη καλονοικοκυρά **Ξανθίππη** της Χαρίκλειας Τσολάκη και του Απόστολου **Νόγα** που είχε γεννηθεί πριν 91 χρόνια στα Άνω Ραβένια, παντρεύτηκε τον χωριανό μας Βασίλη **Ζαρίτα** και ζούσαν στην Αθήνα. Χάρηκε παιδιά, εγγόνια και ξεκουράστηκε για πάντα στην Αθήνα την Πρωταπριλιά του 2014. Νάχουν την ευχή της και να της πάρουν τα χρόνια οι απόγονοί της. Θερμά συλλυπητήρια στον υπέργυρο σύζυγό της και λοιπούς συγγενείς.

Συλλυπητήρια

– Έφυγε από τη ζωή ο 54χρονος **Ανδρέας Μ. Μπότσιος**. Ειφάλει η νεκρώσιμη ακολουθία του στον Ι. Ν. Αγίου Νικολάου Ζίτσας το απομεσήμερο της Δευτέρας 24 Μάρτη του 2014. Θερμά συλλυπη-

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

τήρια στ' αδέρφια του Μαρίνα Μπότσιου και Βασίλη Αλ. Κάππη και λοιπούς συγγενείς του.

ΑΡΙΣΤΗ

Θάνατοι

– Ο δευτεροξάδελφός μου **Λάζαρος** ήταν το δεύτερο παιδί, από τα τέσσερα των αιμνήτων Γιώργου **Ζουρδούμη** και της Αιρηλίας **Ζαροπούλου** και είχε γεννηθεί στην Αρίστη το 1944. Ταξίδεψε στην Αυστραλία όπου και παντρεύτηκε την αυστραλέζα Νινέτ. Ζούσαν εκεί. Απόκτησαν δύο παιδιά τη Χριστίνα και το Δημήτρη. Τα καλοπάντρεψαν και χάθηκαν 4 εγγονάκια. Τελείως αναπάντεχα την 23η Φεβρουαρίου 2014 πέταξε σ' άλλους ουρανούς... Ανάλαφρο το χρώμα του Σίδνεϋ που τον σκέπασε.

Θερμά συλλυπητήρια σ' όλους τους συγγενείς.

ΑΣΠΡΑΓΓΕΛΟΙ

Θάνατοι

– Απεβίωσε στα Γιάννενα η καλοσυνάτη 88χρονη **Ευαλία Ξεν. Σίμου** και στις 15 Μαρτίου 2014 ξεκουράστηκε για πάντα στους Ασπραγγέλους. Συλλυπητήρια.

ΒΙΤΣΑ

Θάνατοι

– Πάνδημη έγινε η κηδεία του 90χρονου **Αλέξανδρου Αλεξίου** την 25η Μαρτίου 2014. Νάχουν την ευχή του και να του πάρουν τα χρόνια οι απόγονοί του. Συλλυπητήρια θερμά στους συγγενείς του.

ΒΟΒΟΥΣΑ

Γάμοι

– Η **Θεοδώρα Ι. Γεωργίου** και ο εκλεκτός της καρδιάς της **Βαγγέλης Μπενέκος** από το Περιστέρι παντρεύτηκαν την 1η Μαρτίου 2014 στα Γιάννενα. Να ζήσουν, να ευτυχίσουν, απογόνους και όλα του κόσμου τα καλά να αποκτήσουν.

Θάνατοι

– Απεβίωσε η 88χρονη **Πηνελόπη Ελευθ. Βραζιτούλη** το Φλεβάρη του 2014.

Θερμά συλλυπητήρια στους συγγενείς.

ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ

Θάνατοι

– Η εξ Αρίστης καταγόμενη συμπαθέστατη καλοσυνάτη 83χρονη **Ιουλία** της Πηνελόπης και του Μενέλαου **Τόζιου**, χάρηκε παιδιά, εγγόνια και έφυγε από το μάταιο τούτο κόσμο τελείως ξαφνικά. Ανάλαφρο το χρώμα του Ελαφότοπου, όπου την σκέπασε το μεσημέρι της Τετάρτης 26-3-2014 δίπλα στον αιμνήστο σύζυγό της Πολυχρόνη Κασκάνη. Θερμά συλλυπητήρια στους συγγενείς της.

ΚΑΤΩ ΠΕΔΙΝΑ

Θάνατοι

– Την Κυριακή 23 Μαρτίου 2014 πάνδημη έγινε η κηδεία της 88χρονης **Μαρίνας** συζ. Ξενοφώντα **Κουντούρη**, το γένος Συρμακέση στον Άγιο Νικόλαο Κοπάνων στα Γιάννενα. Συλλυπητήρια θερμά στους οικείους.

ΚΟΥΚΟΥΛΙ

Γεννήσεις

– Ο **Λάμπρος Γόγολος** και η **Κατερίνα Στάθη** απόκτησαν πρωτότοκο τρισεκατοντάχρονο κοριτσάκι την Παρασκευή 21 Μαρτίου 2014 στα Γιάννενα. Γερό και τυχερό το πρώτο εγγονάκι της Νίκης και του Ευριπίδη Γόγολου. Να χαρούνε και άλλες χαρές.

Θάνατοι

– Ο συμπαθέστατος φιλότιμος καλονοικοκύρης 90χρονος **Λάμπρος Γόγολος** ακμαιότατος μέχρι τα τελευταία του, αποκοιμήθηκε στην καρέκλα με τον καφέ στα χέρια. Είπαν... ο καλύτερος θάνατος... Ούτε παιδεύτηκε... Ούτε παιδεύσε κανένα... Αναπαύτηκε για πάντα την Τρίτη 18 Μάρτη 2014. Χάρηκε παιδιά, εγγόνια, δισέγγονα... Του έκαναν το θέλημα και τον ξεκίνησαν με τα κλαρίνα... Ανάλαφρο το κουκουλιώτικο χρώμα που σκεπάστηκε. Νάχουν την ευχή του και να του πάρουν τα χρόνια οι απόγονοί του.

ΛΑΪΣΤΑ

Θάνατοι

– Στις 14 Μάρτη του 2014 αναπαύτηκε για πάντα ο 61χρονος **Ηρακλής Γατσέλος** στα Ηλιοβούνια Πρέβεζας. Θερμά συλλυπητήρια.

ΛΕΠΤΟΚΑΡΥΑ

Θάνατοι

– Απεβίωσε στην Αθήνα η 76χρονη συνταξιούχος υπάλληλος ΠΙΚΠΑ **Ξανθίππη Μπήττα**, όπου έζησε τα περισσότερα χρόνια της ζωής της. Όμως αναπαύτηκε για πάντα στα Γιάννενα, όπου πάνδημη έγινε η κηδεία της στον Ι. Ν. Αγίου Νικολάου Κοπάνων στις 5 Απρίλη 2014. Θερμά συλλυπητήρια στους συγγενείς της!

ΜΗΛΙΩΤΑΔΕΣ

Γεννήσεις

– Η **Δήμητρα Βουτσινά** και ο **Γιάννης Ξήτας** απόκτησαν πρωτότοκο κοριτσάκι στα Γιάννενα τέλη Μάρτη του 2014. Γερό και τυχερό η νεογέννητη να ζήσει.

Θάνατοι

– Η 93χρονη καλοσυνάτη **Αλεξάνδρα Νικολού** απεβίωσε στα Γιάννενα και στις 24 Μάρτη του 2014, πάνδημη έγινε η κηδεία της στο χωριό. Νάχουν την ευχή της και να της πάρουν τα χρόνια οι απόγονοί της.

ΠΑΠΙΓΚΟ

Θάνατοι

– Η συμπαθέστατη 93χρονη χρυσοχέρα **Ελισσάβετ Μητσιαδίδη**, παιδί πολύτεκνης οικογένειας, με το σύζυγό της Σωκράτη Εξάρχου απόκτησαν δύο παιδιά, το Βασίλη και το Μίμη. Έχασε νωρίς το σύζυγό της. Τα μεγάλωσε, τα καλοπάντρεψε και χάρηκε παιδιά, εγγόνια, δισέγγονα. Απεβίωσε στα Γιάννενα, αλλά αναπαύτηκε για πάντα δίπλα στον αιμνήστο β' σύζυγό της Θεοχάρη Καπέλλο, το απομεσήμερο της 4-4-2014 στον Πέρα Μαχαλά. Νάχουν την ευχή της και να της πάρουν τα χρόνια οι απόγονοί της. Συλλυπητήρια θερμά!

ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ

Θάνατοι

– Η συμπαθέστατη χρυσοχέρα καλονοικοκυρά **Χριστίνα** ήταν κόρη της Βικτωρίας **Γόγολου** και του Κων/νου **Φερεντίνου** και είχε γεννηθεί στις 20-11-1935 στην Αμφιλοχία. Παντρεύτηκε τον αείμνηστο Δημήτριο Βούρβο και απόκτησαν τρία (3) παιδιά και οκτώ εγγόνια. Στο έμπα του Απρίλη 2014 πέταξε σ' άλλους ουρανούς. Ανάλαφρο το τσεπελοβίτικο χρώμα που την σκέπασε. Θερμά συλλυπητήρια.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

ΑΝΩ ΠΕΔΙΝΑ

Γεννήσεις

– Η **Νίκη Νικ. Μυριούνη** κόρη της Πανωσουδενιώτισσας Πάτρας Καραγιώργου έγινε μαουόλα. Στο ζευγάρι, τους παππούδες και την κυραμάνα την αγαπητή Χρυσάνθη εύχομαι να είναι η μέμπα γερή και ευτυχισμένη.

Ελένη Δούβλη

ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ

Νέοι επιστήμονες

– Συγχαρητήρια στη **Μαρία Νικ. Τζόκα** που πήρε το πτυχίο της από τη Σχολή Μηχανικών της Επιστήμης των υλικών. Καλή σταδιοδρομία.

– Στην αγαπητή μας **Μαρία Μιχαήλ** κόρη της Ρέας Γκράτζιου που απέκτησε το μεταπτυχιακό της δίπλωμα στον Τομέα της Τεκτονικής Γεωλογίας του ΑΠΘ με άριστα θερμά συγχαρητήρια, το Ζαγόρι περιμένει τη βοήθειά της.

Ελ. Δούβλη

Στο θείο μου

Χριστόφορο Βολογιαννίδη

– Πέρασε κιάλας ένας χρόνος που έφυγε από κοντά μας ένας ξεχωριστός Ζαγορίσιος ο κτηνίατρος Χριστ. Βολογιαννίδης.

Άνθρωπος με σπάνιο ήθος, μαθητής της γεραράς Ζωσιμαίας Σχολής, λάτρης του Ζαγοριού, αρχοντάνθρωπος, εξαιρετος συγγενής και σπάνιος φίλος.

Απώλεια για το Ζαγόρι και μεγάλος ο πόνος για την αγαπημένη του γυναίκα τη Λίτσα. Θα τον θυμάμαι πάντα μ' ευγνωμοσύνη γιατί χάρις στην ευγενική ψυχή του άνοιξαν «οι πασχαλομάνεις μου».

Ελένη Δούβλη

ΚΑΤΩ ΠΕΔΙΝΑ

Στον Κλεάνθη

«Μπαμπά μου, σ' ευχαριστώ που μ' έκανες καλό άνθρωπο» αντήχησε σπαραχτικά η φωνή του Γιαννάκη σου στην απόλυτη στιγμή του νεκροταφείου. Και ράγισαν και οι πλάκες ακόμα, μαζί με τις καρδιές όλων –κι ήταν τόσοι πολλοί που σ' αγαπούσαν κι ήρθαν να σ' αποχαιρετήσουν.

Το «ευχαριστώ» του γιου σου στον τυρανισμένο καλότατο πατέρα, ας κάνει αιώνια την μνήμη σου, αγαπητέ Κλεάνθη!

Ελένη Δούβλη

ΚΑΛΠΑΚΙ

Γεννήσεις

– Στις 30 Νοεμβρίου 2013 η **Όλγα Ντινούλη** και ο **Ελευθέριος**

Φίνος γίνανε ευτυχισμένοι γονείς στο πρώτο τους κοριτσάκι.

Με πολύ αγάπη τους εύχομαι ολόψυχα να τους ζήσει. Και τις ευχές μου στους παππούδες και γιαγιάδες.

Με αγάπη Ευθαλία Πασχάλη

– Στον κ. **Κωνσταντίνο** και κα **Ελένη Ντινούλη** για τον ερχομό της πρώτης τους εγγονής τις θερμότερες ευχές μου.

Ευθαλία Πασχάλη

ΤΡΙΣΤΕΝΟ

Θάνατοι

Δεν μπορώ να σκεφτώ... δεν ξέρω τι να γράψω για την μεγάλη απουσία σου, για την απώλεια, για το κενό που άφησες...

Στις 18 Νοεμβρίου 2013 έφυγε από την ζωή στα 58 της χρόνια η Ζαγορίσια γυναίκα εκ Τριστένου, η **Ελένη Βαλαούρα-Παπαζογλου**. Γυναίκα με λεβεντιά, κύρος και προσωπικότητα.

Πάντα θα είσαι και θα μέινεις μέσα μας, ένας φάρος αναμμένος που δεν θα σβήσει ποτέ.

Ας είναι ελαφρύ το χρώμα που σε σκεπάζει στην Νεοκαισάρεια Ιωαννίνων.

Η ανηψιά σου

Ευθαλία Πασχάλη

ΑΣΠΡΑΓΓΕΛΟΙ

Συγχαρητήρια

– Στην **Μαρία Καρβούνη** του Κλέαρχου, απόφοιτο της Οικονομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Μακεδονίας, η οποία στις 12 Μαρτίου έλαβε στο Παρίσι το μεταπτυχιακό της δίπλωμα στον τομέα των χρηματοοικονομικών σπουδών.

Οι γονείς της

ΒΙΤΣΑ

Ευχαριστήρια

Ευχαριστούμε θερμά όλους τους συγγενείς, τους φίλους και τους χωριανούς που μας συμπαράσταθηκαν στον μεγάλο μας πόνο, με τον ξαφνικό θάνατο του Γιάννη μας.

Οι οικογένειες Γιάννη Κεφάλα Χαρίλαου Κεφάλα Δανάης Κεφάλα-Κακαγιά

Συλλυπητήρια

– Στις οικογένειες των κουμπάρων μας Δανάης και Γεωργίου Κεφάλα, ευχόμαστε θερμά συλλυπητήρια για τον ξαφνικό θάνατο του αδερφού τους **Γιάννη**. Επίσης

Συγχαρητήρια

– Στο **Γεώργιο Μαστοράκη** του Μιχαήλ και της Αλεξάνδρας που πέρασε στη σχολή Ηλεκτρολόγων Μηχανικών Ε.Μ.Π. Αθήνας με βαθμό άριστα ευχόμαστε καλές σπουδές. Στον παππού Ευστάθι και στη γιαγιά Τούλα Καραβασιλή ευχόμαστε να χαρούν και στα άλλα εγγόνια τους ανάλογες επιτυχίες.

Εκ του Συλλόγου

ΜΗΛΙΩΤΑΔΕΣ

Γεννήσεις

– Η **Δήμητρα** και ο **Ιωάννης Χρ. Ξήτας** απόκτησαν κοριτσάκι. Να τους ζήσει.

Θάνατοι

– Έφυγε από τη ζωή η **Αλεξάνδρα Δ. Νικολού** σε ηλικία 92 ετών. Θερμά συλλυπητήρια στους οικείους της.

Βασίλης Σπύρου

ΤΡΙΣΤΕΝΟ

Θάνατοι

– Πέθανε και κηδεύτηκε στα Γιάννενα ο **Λαμπράκης Μπιτσαβάς**, συν/χος αυτοκινητιστής, σε ηλικία 80 ετών. Θερμά συλλυπητήρια στη γυναίκα του, στα παιδιά του, στα εγγόνια του και στους λοιπούς συγγενείς.

«Το Ζαγόρι μας»

ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ

Θάνατοι

– Πέθανε και κηδεύτηκε στις 7-4-14 στο Τσεπέλοβο η **Βιργινία Ευρ. Γιαννακού** σε ηλικία 79 ετών. Κόρη του αείμνηστου Ευριπίδη Γιαννακού, ο οποίος υπήρξε μέλος της πρώτης συντακτικής επιτροπής του Περιοδικού μας. Πολυγραφότατος ο Ευριπίδης συνετέλεσε μαζί με τα υπόλοιπα μέλη και τον ιδρυτή του περιοδικού μας, αείμνηστο Κίμωννα Κυριαζή, ώστε να μπου στερεις βάσεις στην πορεία του περιοδικού μας. Συλλυπούμεθα εγκάρδια την αδερφή της Ευγενία Κοντοδήμου, τον σύζυγό της Χαρίλαο Κοντοδήμο, καθώς και τους λοιπούς συγγενείς.

«Το Ζαγόρι μας»

– Πέθανε και κηδεύτηκε στο Τσεπέλοβο την 1-4-14 η **Χριστίνα Δ. Βούρβου**, το γένος Φερεντίνου, ετών 79. Θερμά συλλυπητήρια στους οικείους της.

«Το Ζαγόρι μας»

Εκ του συλλόγου

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ**- ΔΩΡΕΕΣ****ΒΙΤΣΑ**

Στον Ιερό Ναό Παμμεγίστων Ταξιαρχών Άνω Βίτσας αντί στεφάνου κατέθεσαν χρηματικό ποσό:

– Η κα Παντελή-Βαζάκα Θεανώ **στη μνήμη Αριστοτέλη Πριμυκέρη.**

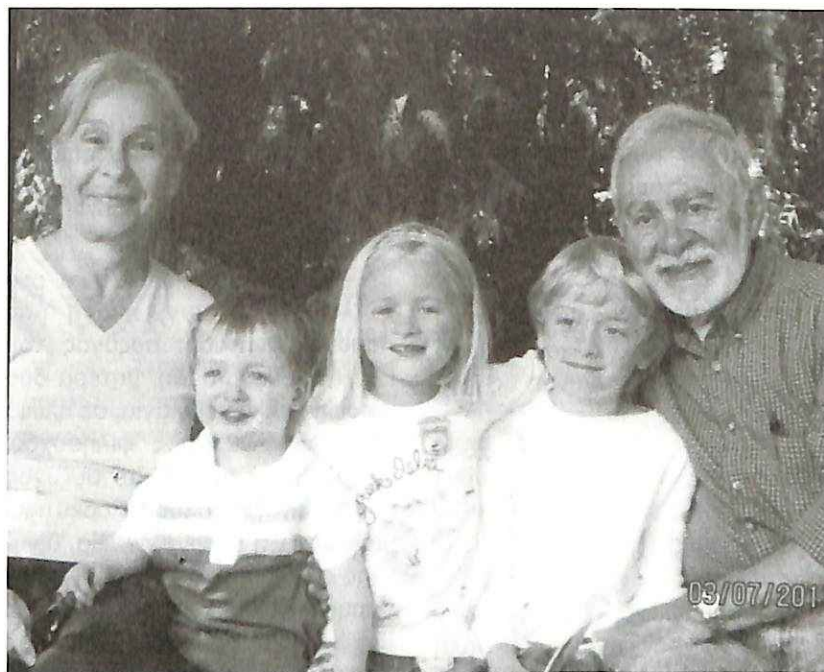
– Στη μνήμη **Ιωάννη Κεφάλα** οι οικογένειες Αλεξάνδρου Παπαχρήστου και Ιωάννη Παπαχρήστου.

– Στη μνήμη **Αλεξάνδρου Αλεξίου** οι οικογένειες Γεωργίου Παππά, Ιωάννη Παππά, Νικολάου και Ρίτας Σαουνάτσου, Ιωάννη Τσαπούνη, Ιωάννη Παπαχρήστου, Άγγελου Πίκου.

Η εκκλησιαστική επιτροπή ευχαριστεί.

ΤΡΙΣΤΕΝΟ

– Η κυρία Ευθαλία Πασχάλη **στη μνήμη Ελένης Βαλαούρα-Παπάζογλου**, κατέθεσε χρηματικά ποσά στην εκκλησιαστική επιτροπή Τριστένου στην εκκλησιαστική επιτροπή Νεοκαισάρειας και στην εφημερίδα «Το Ζαγόρι μας».

Ζαγορίσιοι που διαπρέπουν στα πέρατα της γης

Από το μακρινό Σιάτλ ο Τσερβαριώτης **Αλέκος Κράλιος** με τη γυναίκα του **Φανή**, Καρδιολόγοι και τα τρία εγγόνια τους τον Αλέξανδρο, τη Μελίνα και τον Κοσμά, που κάθε καλοκαίρι έρχονται στο Ζαγόρι να ... θυμηθούν.

Με την αγάπη μου Ελένη Δούβλη

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ**ΕΥΡΩ 80**

Σουσιοπούλου-Αδρίγη Έφη

ΕΥΡΩ 70

Κράλιος Αλέκος

ΕΥΡΩ 60

Κουμπή Σοφία
Γκιώκα-Πεταλά Καλλιόπη
Οικονομίδης Ιωάννης
Βελέντζας Νικόλαος
Μπασογιάννης Ναπολέον
Θεμελής Σπυριδών
Βακολίδης Γεώργιος

ΕΥΡΩ 50

Γεωργιάδου-Βαζάκα Μαίρη
Φωτέσιος Κων/νος
Κάβγια Όλγα

ΕΥΡΩ 30

Τσουμάνης Παναγιώτης του Ιωάννη
Παπακωστίδη-Τζίμα Βικτωρία
Παπανικολάου Νικόλαος
Φράγκα Λαμπρινή
Λιόντου Γιαννούλα
Γκράτζιου Βασιλική
Στεφοπούλου-Βλαχοπούλου Ισμήνη

Ζαμπαλά Ελευθερία
Βαταβάλη-Μάντζιου Μαίρη
Γερούκαλη Αγνή
Καραγιαννόπουλος Μιχαήλ
Αποστόλου Κων/νος
Χριστοδούλου Ελένη
Θεοδώρου Ιωάννης
Θεοδώρου Αλέξανδρος
Ζαρίδη Ελευθερία
Δάλλας Κων/νος
Στεργίου Βασίλειος
Στεργίου Νικόλαος
Ακονίδης Γρηγόριος
Ντιναλέξη Αγλαΐα
Δούβλης Βασίλειος
Δούβλη Κλεοπάτρα
Τσολίγκα Παναγιώτα
Παπαδόπουλος Χρήστος
Μητσιμάρη Αδαμαντία
Τζιόβα-Δουλάμη Φωτεινή
Σκράπη Παρασκευή
Ζάκκας Κων/νος
Μανδαλά Αριάδνη
Βαταβάλη-Μάντζιου Μαίρη
Ντισόπουλος Στέφανος
Ντισόπουλος Γεράσιμος
Φερεντίνος Κοσμάς
Βασδέκη Ευγενία

το ΖΑΓΟΡΙ μας

Ιδρυτής:
ΚΙΜΩΝ ΚΥΡΙΑΖΗΣ
ΕΤΟΣ 1978
★

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ:

ΙΣΤΟΡΙΚΗ
ΚΑΙ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

ΕΚΔΟΤΗΣ - ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ:

ΤΖΙΟΒΑΣ ΒΑΣΙΛΗΣ
ΠΡΟΕΔΡΟΣ Ι.Λ.Ε.Ζ.

Η ΠΡΩΤΗ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ**ΕΠΙΤΡΟΠΗ**

ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ
ΛΑΜΠΡΙΔΗΣ ΣΤΑΘΗΣ
ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ
ΒΑΡΖΩΚΑΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ
ΓΙΑΝΝΑΚΟΣ ΕΥΡΥΠΙΔΗΣ
ΤΖΙΟΒΑΣ ΦΡΙΕΟΣ
ΤΣΑΟΥΣΗΣ ΛΕΩΝΙΔΑΣ
★

ΣΥΝΤΑΣΣΕΤΑΙ**ΑΠΟ ΤΟ Δ. ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ**

ΓΚΕΚΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ
Επίτιμος Πρόεδρος
ΤΖΙΟΒΑΣ ΒΑΣΙΛΗΣ
Πρόεδρος
ΝΤΙΝΑΛΕΞΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ
Α' Αντιπρόεδρος
ΚΥΡΙΑΖΗΣ ΚΑΛΛΥ
Β' Αντιπρόεδρος
ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΣΑΒΒΑΣ
Γεν. Γραμματέας
ΤΣΕΚΟΥΡΑΣ ΙΩΑΝΝΗΣ
Ταμίας
ΖΑΧΑΡΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ
Έφορος Εκδηλώσεων
ΣΤΟΥΚΙΔΗΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ
Μέλος

Αριστίκδην μέλη:
ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ- ΔΟΥΒΛΗ ΕΛΕΝΗ
ΣΥΚΙΩΤΗΣ ΣΤΑΥΡΟΣ

Εξελεγκτική Επιτροπή

ΓΑΛΑΝΟΠΟΥΛΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΣ
Πρόεδρος
ΚΑΨΑΛΗΣ ΦΩΚΙΩΝ
Μέλος

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ - ΕΙΣΦΟΡΕΣ

Περιοδικό «Το ΖΑΓΟΡΙ μας»
Σίνα 4 Ιωάννινα 454 44
και στο Μυροπολείο
ΚΑΛΛΥ ΚΥΡΙΑΖΗΣ
Λόρδου Βύρωνος 21
Τηλ. 26510 26266
Ιωάννινα 45444

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ

Εσωτερικού 30 ΕΥΡΩ
Ευρώπης 40 ΕΥΡΩ
Εκτός Ευρώπης 50 \$ ΗΠΑ

ΔΙΕΚΠΕΡΑΙΩΣΗ

ΡΟΥΛΑ ΕΥΘΥΜΙΟΥ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΑ:

Μ. ΔΟΥΒΛΗ - Π. ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ
28ης Οκτωβρίου 41 (Στοά Καμπέση)
Τηλ. 26510 20544 - 26510 27845
Ιωάννινα 454 44

**ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ
ΣΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΜΑΣ**

– Ο **Τουλούπης Τάκης**, προσέφερε στο περιοδικό μας το ποσό των 50 ευρώ, στη μνήμη του Κλεάνθη Χουλιάρη.

– Η **Παντελή - Βαζάκα Θεανώ** προσέφερε στο περιοδικό μας το ποσό των 70 ευρώ στη μνήμη Αριστοτέλη Πριμυκέρη

Θερμές ευχαριστίες.

«Ζ»